

Sex Alæ Seraphicæ
D. BONAVENTVRÆ
ILLVSTRISSIMO REVERENDISSIMO
& CELSISSIMO DOMINO
D. IOANNI ANTONIO
DE VIA
DEI & Apoſtolicæ Sedis Gratiâ
Archiepiſcopo Thebarum
Epiſcopo Ariminenſi
SS. D. Noſtri Innocentij Divnâ Providentiâ
PAPÆ XII.
Prælato Domeſtico & Aſſiſtenti
ejuſdemque & Sedis Apoſtolicæ ad Regnum
Poloniæ & Magnum Ducatum Lithvaniæ
cum facultate Legati de Latere Nuntio
Patrono Mecænatiq; Ampliſſimo Colēdiſſimo.

A Fratre Magiſtro Raphaele Grabia Diffinitore Provinciæ Poloniæ Ord: Min: S. Franciſci Conventualium S. R. M. Theologo

DEDICATÆ
Anno Deſcenſus Filij Dei è Cælo in terras 1699.

Erem Camaldul ppe Varsaviam

Illustrissime Reverendissime & Celsissime Domine

SEx Alas Seraphicus Doctor, Cardo, & Decus Ecclesiæ DEI Sanctæ Eminentissimum, Divus Bonaventura prælo impressit; quibus demonstravit quot, & qualibus oporteat esse sublimatos virtutibus, suscipientes artem artium regimen animarum, pro quarum salute Filius Dei humiliari ad Incarnationem, & Incarnatus exaltari ad Crucem non est dedignatus. Ego impressis optavi, ut dedicarentur Vestræ Celsitudini, & coronarentur Magno Nomine Ejus, quatenus luceant tantò omnibus aspectabiliores & cultiores, quantò pulchriùs à DEO ideatas & efformatas in ILLVSTISSIMA & REVERENDISSIMA Celsitudine Vestra conspexerint, quantò altiùs à summis Pontificibus honoratas, ab Angelis Ecclesiarum Clero, & Religiosis Ordinibus devotiùs celebratas, á Regibus Regnis & Provincijs reverentialiùs observatas, contemplati, demiratiq; fuerint. Tu enim ILLVSTRISSIME REVERENDISSIME & CELSISSIME Domine zelo pijssimo, pietate zelosissima, patientiâ mitissimâ, exemplaritate sapientissime informativâ, svaviter potentissime reformativâ, circumspectione discretissimâ, studio devotionis ardentissimo Cælitùs decoratus præfulges Archipræsuleis Thebarum

barum

barum, Præsuleis Arimini insignijs coruscas : Candida Lux Trini Solis, dextera Triregni, ter Nuntius Apostolicus Optimus, trium Maximorum Sanctissimorumquè Pontificum INNOCENTII XI. ALEXANDRI VIII. & INNOCENTII XII, post devinctum DEO, Sedi Apostolicæ, & sibi Belgium, post Confæderatam Germaniam, prudentissimè moves animas, rectificas, serenas, & polo socias Poloniam, dignus cæli oculo, Mundi verò osculo, & imperio. Supplico igitur ILLVSTRISSIMÆ & REVERENDISSIMÆ Celsitudini Vestræ, ut submissum dedicatorem pignus Obligationis ingentis offerentem clementer suscipiat ad meritum, Alis Seraphicis celeriorem ad solia & Rectores cordium humanorum addat volatum, universis Sanctimoniæ majoratum, DIVO BONAVENTVRÆ in devotis suis splendoribus delicium, & Franciscanæ Religioni auram salutarem ad Seraphicos ascensus, cum qua supremam ubiq; & semper felicitatem ILLVSTRISSIMÆ & REVERENDISSIMÆ Celsitudini Vestræ voveo & à Divina Majestate exoro.

ILLVSTRISSIMÆ & REVERENDISSIMÆ
Celsitudinis vestræ
Indignus Exorator, humillimus & Obligatissimus servus
Fr: Raphael Grabia
Minorita Conventualis.

S. BONAVENTVRÆ
Eximij Ecclesiæ Doctoris Opusculum.
quod inscribitur :
DE SEX ALIS SERAPHIM.

IN hoc opusculo S. Bonaventura Ecclesiæ Prælatos instruit ad regimen subditorum, quibus præsunt, & veluti Seraphim sex alis ornari *Isaias Cap. 6.* vidit quarum duabus faciem velabant, duabus pedes, duabus deniq; volabant : sic etiam spiritualis Seraphim hoc est Prælatus Ecclesiæ Domino sedenti super solium excelsum & elevatum sex virtutibus, quasi alis sex ornatus, assistere debet; quarum duas scilicet zelum justitiæ, & pietatem sive compassionem fraternam super caput elevet, medijs duabus, patientia & vita exemplari, corpus & pedes contegat : ultimis verò duabus circumspectione, & devotionis studio, in latum & in altum volet. Vndè his præcipuè virtutibus pollere debet, qui Ecclesiæ regimi-

ni præest, zelo justitiæ, pietate, patientiâ, exemplo vitæ, discretione circumspecta, & devotione ad Deum. De quibus Auctor mirificè tractat in hoc Opusculo.

CAPITA HUIUS OPVSCVLI

PROLOGVS.

Prov. 9. 6. D*A occasionem sapienti, & addetur ei sapientia, ait sapiens* : cum igitur ex levi sæpè occasione, sapiens materiam sumat altioris sapientiæ, qui etiam plerumque per alterius stultitiam sit eruditior, præsens scriptum potest novis, & nondum in officio regiminis ad plenum exercitatis, ad perfectam discretionem boni, & mali aliqualem dare occasionem ulterius cogitandi, & ex defectibus, quos hic considerat diligentiùs requirendi altiora, sive utiliora, & etiam plura, quam hìc po-

nantur

nantur necessaria religioso ad regimen subditorum quia legimus aliquando sapientes etiam ex naturali quadam brutorum animalium solertia, sumpsisse considerationis industriam, ad aliquas artificiales peritis excogitandas.

CAPVT I.

Quod incipientes propter multa magistro indigent.

Hæc tibi scribo, ut scias quomodo oporteat Te 1.Tim.3. d.
in Domo Domini conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, ait Paulus discipulo suo Timotheo, quem præfecerat Ecclesiæ Ephesi Episcopum. Scribit duabus epistolis, dicens, quomodo conversari debeat in officio regiminis commissi, ut qui iam ab eo didicerat sanctè vivere per se, sciret etiam, qualiter deberet & alijs utiliter & meritoriè præesse. *Magna enim differentia inter scire humiliter subesse, & pacificè coesse, & utiliter præesse.* Bernar: Multos cernis sub magisterio quiete vivere, quos si jugo absolvas, verbis non posse quiescere, nec à qualibet re innoxios juvare. Rursum quosdam invenies, cum omnibus quantum in se est, pacificè vivere, minimè quidem egere Magistro, nec tamen idonei magisterio. Quadam siquidem bona mediocritate contenti sunt, sicut eis mensuram gratiæ partitus est. Socialiter enim inter fratres sciunt pacificè vivere, super fratres verò po-

rò positi, non solum inutiliter præsunt, sed & insipienter & nequiter. Vtrisque ergò prioribus meliores existunt, qui superiores esse sciunt. Vnde non passim quemlibet de populo, docetur Moses cæteris præficere, sed eligere ex omni populo viros gnaros & idoneos, *qui judicent populum omni tempore.* Qui enim suscipit officium, ut alios bonos faciat, oportet, ut hanc bonitatis disciplinam prius in se studiosè exercendo didicerit, & ex frequenti usu in habitum verterit. Vnde Dominus prius legitur fecisse, quæ post erat verbo docturus juxta illud Actorum : *Cæpit Iesus facere & docere.* Incipientes indigent magistro ut doceantur, quæ ignorant scilicet, saluti suæ & profectui necessaria, & utilia , quid vitare debeant, quid sapere, quid facere, quid sperare, quid timere, & inter minus vel magis, bona vel mala discernere, dicente Paulo : *Indigetis, ut vos doceamini, quæ sint elementa exordij sermonum Dei.* Item *ut exerceantur in operibus virtutum,* quia non sufficit scire bonum nisi etiam opere exerceatur. Sicut qui audit medicinæ scientiam, & postea practicando exercet eam, quia exercitium operis, plenius imprimit menti cujuslibet disciplinæ peritiã, quam solus auditus. Et quia imperfecti segniter se in virtutum studijs exercere solent, expedit, ut ab alio ad hoc aliquando compellantur. ideò magistri solent discipulos suos, quos perfectos cupiunt fieri, in diversis vir-

Exod. 18.d

Act. 1. a

Heb. 5. d

ſis virtutum exercitijs occupare, modo in operibus humilitatis, modo fraternæ charitatis, modo ſobrietatis, modo devotionis, modo patientiæ, caſtitatis, taciturnitatis, obedientiæ, & aliarum virtutum, ut & ipſæ virtutes ſic exerceantur, & uſitentur, & vit a his contraria expugnentur; quia quantò magis virtus proficit, tantò plus vitium oppoſitum debilitatur, teſte Apoſtolo, qui ait *Educate illos in diſciplinam* Item, *ut cuſtodiantur, ne aut in peccatum labantur, aut minùs diſcretè in virtutum operibus exerceantur.* Eph: 6. 1. Teneræ enim mentes & a peccati affectu nondum plenè detersæ, ſæpè magis timore humano, quàm Divino à voragine peccati detinentur. Ideo talibus expedit, ſuperiorum magiſterio ſubijci, per quos à periculis retrahantur, ſicut parvuli à matre comminante ab aquæ merſione, & luporum morſibus, defenduntur. Nam ait ſapiens: *Servabit te, ut eruaris de via mala, & ab hominibus qui perverſa loquuntur.* Prov. 2. c. Item, ut corrigantur, quia peccatum trahit ſemper ad deterius, ſicut una febris præbet ſæpè incentivum alteri graviori, & vulnus aliquando generat fiſtulam, niſi medicorum præcaveatur ſolertia. Ita, qui labitur in culpam, difficulter per se corrigitur, niſi fortioris auxilio fulciatur. Propter hoc enim vult Deus minoribus majores præeſſe, ut ſi ceciderint in peccatum, vel in aliquo negligentes fuerint & incauti, per eorum admonitiones, cor-

 repti-

reptiones, coërcitiones, & castigationes emendentur: quia si arbitrio suo relinquerentur, fortè nec reatum suum agnoscerent, vel torpentes diutiùs in cæno volutarentur, vel profundiùs mergerentur,
Iud. d juxta illud Iudæ: *Hos quidem arguite iudicatos &c.* Necesse ergo est, eos magistro humiliter esse subditos: quia nisi quis medico obedienter obtemperet, non poterit ab infirmitate sanari. Infirmitates in homine sunt passiones vitiorum, dicente Luca:
Luc. 9. a *Dedit illis virtutem & potestatem super omnia dæmonia, & ut langvores curarent.*

CAPVT II.

Qui sunt, qui magistro non indigent.

QVi autem pro se magistro non indigent, debent ita esse scientiâ illuminati, quòd nihil errent in his, quæ scire necessariò eos oportet, & qui decipi non possint ab homine vel dæmone, vel a proprio sensu sub specie boni, donum discretionis spirituum divinitùs adepti, juxta illud:
Philip. 4. c *Vbiq; & in omnibus institutus sum.* Debent etiã fervore devotionis ita esse repleti, quòd sine alterius impulsu, noverint seipsos ad omne virtutis exercitium fideliter extendere, prout semper fuerit opti-
Ibid. 30 mum, teste Paulo, qui ait: *Quæ retro sunt oblitus, ad ea quæ priora sunt extendens meipsum, &c.* Debent quoque amore boni sic esse affecti, ut quasi naturaliter

raliter omne malum horreant & omne ſcandalũ ſtudiosè declinent, & ſine offensa quiete cum omnibus converſentur. *ſine offenſione*, inquit Apoſtolus, *eſtote Iudæis & gentibus*. Debent etiam ita eſſe humiles in omnibus, ut nec de bonis habitis extollantur, nec malis omnino carere præſumant, ut omnes exceſſus cogitationis, locutionis, & omiſſionis in ſe ſubtiliter dijudicent, & diſtrictè caſtigando emendent. Et in his omnibus ſint ita ſtabiles, quod nec levitate, nec diſtractione aliqua, nec difficultate, vel metu, à ſtatu ſuo valeant immutari. Vnde Apoſtolus ait: *Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? &c.* Quia vero tales difficile eſt reperiri; ideo paucis convenit vivere absque obedientiæ jugo. Ideo, & qui alijs præſunt, ut meliùs & cautiùs agant, neceſſe habent alijs ſubeſſe, a quibus regantur uſque ad ſummum omnium Pontificem, qui vice Chriſti caput eſt totius Eccleſiæ militantis. Qui ergo alijs præeſſe debẽt utiliter, oportet eos varijs eſſe præditos virtutibus, & alias habere ad ſe, quibus irreprehenſibiliter vivant, alias ad ſuos ſuperiores, quibus humiliter eis, in quibus debent, obediant, & alias ad ſubditos: quibus eos meritoriè regant, & ad meliora promoveant. Licet autem omnes virtutes eminenter habere debeat, qui ex officio habet omnes virtutes ducere; tamen quia numerus ſenarij eſt primus perfectus numerus ſui generis perfectione, con-

1. Cor. 10. g

Rom. 8. f

constans ex suis partibus aliquotis : ideo bonus animarum rector, maximè religiosus, inter cæteros debet singularibus virtutibus præfulgere, sicut Isa-

Isaiæ 6. a jas scribit dicens : *Seraphim, quæ sunt præeminentiora Cælestium spirituum agmina, sex alis ornata.* Et fortasse, ideo in tali similitudine, Sanctissimo Patri nostro Francisco in illa gloriosa visione Dominus apparuit, quando eum Passionis suæ stigmatibus insignivit, ut ostenderet : sic alatos spiritualiter esse debere, qui ejus familiæ utiliter præesse

Apoc. 4. c deberent. Sic & quatuor animalia singula, ut dicitur in Apocalypsi, *habebant alas senas.*

CAPVT III.

Quod prima ala Prælatorum esse debet zelus iustitiæ.

PRima ala rectoris animarum est zelus justitiæ, qua non potest aliquid injustum, sine cordis murmure, in se & in alijs sustinere. Tantum enim quisque bonus æstimandus est, quanto plus & prius odit malum. Quantum enim res diligitur, tantùm de ejus destructione doletur. Vnde notandum, quot sunt quatuor genera hominum, in Religione vel in Ecclesia, quos bonos dicere solemus.

Quatuor genera hominū dici solent boni.

Primi sunt, qui malum non faciunt, nec tamen in bonis operibus se studiosè exercent, ut qui

qui quiete & pacificè cum alijs vivunt, nullum offendentes, nec pravo opere ſcandalizantes, ut habetur in primò Regum: *Homines iſti ſatis boni fuerunt, & non moleſti &c.* Nam in usu habemus, tales dicere bonos eſſe, qui mites ſunt moribus, & ſocialiter se cum omnibus habent, licet quò ad virtutum exercitia, aliquatenus deſides videantur. Pueri etiam baptizati eodem modo boni judicantur. 1. Re. 26. c

Secundi ſunt meliores, qui mala nulla faciunt, inſuper in bonis operibus ſe frequenter exercent, in ſobrietate, caſtitate, humilitate, dilectione proximi & orationis inſtantia, & ſimilibus, quæ intelligunt eſſe bona. Sed hoc habent proprium, quòd, ſicut nihil negligunt ex his, quæ poſſunt & ſciunt, ita etiam videtur eis ſufficere bonum, quod faciunt, nec ad ampliora, & perfectiora Sanctitatis deſideria incaleſcunt. Sufficit eis tantùm vigilare, tantùm orare, tantùm pro Deo dare, vel jejunare, vel laborare, & hujusmodi, & his contenti quieſcunt, altiora alijs relinquentes. Vndè Eccleſiaſtes dicit: *Deprehendi nihil eſſe melius, quàm lætari hominem in opere ſuo, & hanc eſſe partem illius.* Eccles. 3. c

Tertij ſunt adhuc his meliores, qui malum deteſtantur & fugiunt, & bona quæ poſſunt ſtudiosè exercent, & cum omnia fecerint, quæ valent, parum ſe feciſſe reputant, reſpectu eorum, quæ deſiderant, ſcientes, quòd corporalis exerci-

 tatio

tatio ad modicum utilis ab Apostolo perhibetur. Et
1. Tim.4. c ideo viri mentales, & internæ devotionis saporẽ, & Dei familiarem notitiam, & amoris ejus experientiam suspirando desiderant, nihil se esse, vel habere judicantes, nec aliquam consolationem de temporalibus vel spiritualibus recipientes, quàmdiu pro voto prædictis virtutum exercitijs & devotionis dulcedine non fruuntur, nec tamen contra aliorum vitia, & peccatorum pericula zelo fervoris inflammantur, cupientes omnes esse bonos & beatos; sed ubi hoc non inveniunt, nullo doloris vulnere sauciantur, sibimet intenti & Deo. Tales ad aliorum regimen vocati, minus in hac parte sunt idonei, quia propriæ quieti curam illorum postponunt. Iuxta illud Iudicum : *Numquid*
Iudic. 9. h *possum deserere dulcedinem meam, fructusq́ suavissimos, & ire ut inter cætera ligna promovear ?*

Quarti sunt optimi, qui cum prioribus bonis innocentiæ & virtutum zelo justitiæ & animarum calent; qui non recipiũt consolationẽ de propriæ salutis profectibus, nisi alios secũ trahant ad Deum exẽplo Domini, qui cum in se plenum semper habeat gaudium, non contentus gloriam solus habere, exivit assumptâ formâ servi, multos filios in gloriam secum adducere opere & doctrinâ : zelus enim justitiæ quasi coccus bis tinctus duplici charitatis colore rutilat, amoris nempe Dei, & proximi. Amor Dei non tantum desiderat ejus dulcedi-

dulcedine frui, & ei adhærere, ſed etiam diligit ejus beneplacitum impleri, ejus cultum ampliari, & honorem ſublimari. Vult enim eum ab omnibus agnoſci, ab omnibus amari, ab omnibus ei ſerviri, & ſuper omnia honorari. Amor proximi deſiderat non tantum ejus corporalem ſoſpitatem, & temporalem proſperitatem; ſed magis ejus æternam ſalutem. Vbi ergo charitas iſta perfectior, ibi ferventius deſiderium iſta promovendi, & inſtantius ſtudium & purius gaudium, ubi hæc invenit. Charitas enim, teſte Paulo, *non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ Dei ſunt.* 1. Cor. 13. Quantum verò diligis Deum, & quæ Dei ſunt purius deſideras, tantum doles de offenſa Dei, ubi vides eum non agnoſci, & ideo inhonorari; ubi vides eum non amari, & ei non obediri, & ejus cultum deſtrui, & adverſarios multiplicari & lætificari. Et quantum diligis ſalutem proximi, tantum affligeris de perditione ejus & nocumento profectûs ejus. Et licèt hæc charitas requiratur in omnibus amicis Dei, maximè tamen in vicarijs Dei, qui ſecundum cor Dei moveri debent amore juſtitiæ, & odio iniquitatis, juxta illud Pſalmiſtæ: *Dilexiſti juſtitiam &c.* Psal. 44. 6. Iuſtitia poteſt hìc dici obſervantia omnium, quæ ſaluti vel profectui animarum neceſſaria ſunt. Horum quædam procedunt a lege æterna, ut puræ virtutes, humilitas, caſtitas, charitas, miſericordia & ſimiles, ſine quibus nullus quo-

lus quocunque tempore poterit ſalvari, ad quæ etiam præcepta Dei in veteri, ac nova lege maximè ordinantur. Sicut Dominus dicit ad dilectionem Dei, & proximi totam legem & Prophetas ſpectare, juxta illud Mathæi : *In his duobus*
Math. 26.c *mandatis &c.* Quædam procedunt ab humana vice Dei inſtitutione, ut quæ per Eccleſiam pro communi utilitate Canonicè ſunt præcepta, ſicut ritus Sacramentorum, & aliorum ad juris poſitivi præcepta pertinentium, extra Canonum ſtatuta, ab omnibus obſerventur, ita, ut quilibet obſervet illa, quæ conveniunt ſuo ſtatui, & communiter omnibus imperata, laicis vel clericis. Quædam ex voto proprio proveniunt, ut ea ad quæ nemo cogitur, ſed qui ea ſponte voverit, jam velut ex præcepto Dei compellitur obſervare; ut continentia Religioſorum, & obedientia, & abdicatio proprij in monaſterio, & alia quæ per regulam, vel cujusque ordinis diffinitiones ejus profeſſoribus imponuntur. Vndè dicitur in Deuteronomio : *Cum*
Deut. 23. d *totum voveris Domino, non tardabis reddere quia requirit illud Deus. Et ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum, ſi nolueris polliceri, absq; peccato eris. Quod autem ſemel egreſſum eſt de labijs tuis, obſervabis & facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es.* Quædam procedunt ex quadam habilitatione profectûs ſpiritualis, quamvis alias non forent neceſſaria ſaluti, ut o-

ut omnis disciplina Divini Officij, & singulorum officiorum in Religione, & officiorum, & temporum in silentio, victu & habitu, labore, vigilijs & cæteris spiritualibus disciplinis, in quibus singularum religionum observantiæ variantur, sicut cuique visum fuerit expedire. Quamvis autem in his non tanta vis salutis existat, quasi sine eis non sit salus; tamen transgressio eorum deformat religionis decorem, & profectum spiritualem, & aliorum ædificationem solet impedire. Sicut enim amor iustitiæ, studiosè ista in se & in alijs promouet, & congaudet, ubi uidet ista sollicitè observari, ita è contrario dolet, & vritur, & accenditur pro transgressione illorum cum Psalmista qui ait: *Nonne qui oderunt te &c.* Quodam verò Psal. 138. d
intimo sapore discernit, ut magis doleat de gravioribus transgressionibus & de levioribus minus. Sapiens enim quasque res ponderat, prout sunt, tam bonas, quàm malas. Insipiens autem quandoque magna pro parvis reputat, & levia quasi maxima ponderat, trabem festucam judicat, aliquando culicem deglutiendo camelum. *Decimatis mentam & rutam: & relinquitis quæ graviora sunt, ait Salvator*: tales zelo proprio feruntur, & non spiritu Dei in hac parte aguntur. Sicut quidam pro una inclinatione in choro neglecta, plus accenduntur puniendo, quàm pro longa detractione de alio religioso excitata. Gravius indignantur pro Luc. 11. f

 versi-

versiculo & rubriculá neglecta, quàm pro mágna perturbatione cum scandalo procurata. Principaliter igitur cavenda & dolenda est transgressio præceptorum Dei, & deindè inviolabilium præceptorum Sanctæ Ecclesiæ, deindè illorum quæ sub voto voluntario sibimet quisque fecit necessaria, ut regulares observantiæ, maximè quæ sub præcepto sunt statutæ, deindè omnia scandala speciem mali quamcunque habentia, nempè avaritiæ, superbiæ, invidiæ, gastrimargiæ, iracundiæ, suspectæ familiaritatis, inobedientiæ, & similium vitiorum, quæ odorem famæ religiosorum, quo alij fideles debent ab eis ædificari, & ab eis discere, quid cavere debeant & facere, fætere faciunt, ut magis per eos inficiantur scandalo, quàm reficiantur virtutis exẽplo, dicẽte Apostolo: *nomen Dei per vos blasphematur inter gentes.* Facilius autem gravius peccatum occultum curatur, quàm tale scandalum, quia illud per secretam potest sanari pœnitentiam, scandalum autem vix avellitur à cordibus omnium, ad quos fortè pervenit.

Rom. 2. d

Deindè cavenda est perturbatio studij devotionis, ex qua fulcitur omnis vera religio, & omne virtutis exercitium impingvatur. Arida est omnis religio, quæ non oleo isto saginatur. Instabilis est bonorum operum structura, quæ devotæ orationis frequentiâ non compaginatur, sicut paries lapidum sine cœmento. In omni religione ubi

ne ubi devotionis fervor tepuerit, etiam aliarum virtutum machina incipit deficere, & propinquare ruinæ: *Lampades fatuarum virginum sine oleo extingvuntur*, ut ait Mathæus. Math: 25

Deinde cavenda est negligentia exterioris disciplinæ, quæ pro decore religionis, & habilitationis profectûs spiritualis statuta est, cujus desertio signum est neglectæ conscientiæ, & interioris levitatis. Talis autem disciplinæ observantia non ita mandatur, quasi aliter non liceat vivere, sed quia sic magis convenit propter honestatis conformitatem & uniformem fratrum conversationem, nè pro libito quisque vivat & faciat, undè fortè alij turbentur. In talibus autem observantiis, quæ in se indifferentes sunt, sed propter aliud statutæ, ut dictum est, major est habenda diligentia, ut bene serventur, quàm scrupulosè timendum, si ex aliqua surreptione quandoq; transgrediantur; nisi fortè consvetudo generaret deformitatem, & dissimulatio negligentiam nutriret, tunc propter aliud malum consequens præcavendum, zelus disciplinæ dormire non debet.

Verus igitur iustitiæ zelator primò cavet, ne malum aliquo modo faciat, vel doceat. Secundò nè licentiet vel concedat quacunq; importunitate seu circumventione mollitus. Tertiò nè faveat vel diligat fieri, etiamsi eo irrequisito fiat, vel absente. Quartò nè dissimulet & taceat quasi nesci-

ſi neſciens, cum ad eum pertineat arguere, & oſtendere quantum malum, & deterrere, nè ulterius audeant ſimilia attentare. Quintò nè inultum eſſe patiatur, quia aliquod bonum parit peccati caſtigatio, ſcilicet, quòd ipſe, qui fecit, prohibetur ultra peccare, dicente Domino: *Iam noli peccare, nè deterius tibi aliquid contingat.* Item quia purgatur à peccato, nè à Deo poſtea duriùs puniatur, ait enim ſcriptura: *Tu virgâ percuties illum, & animam illius de inferno liberabis.* Item quia per hoc alii erudiuntur, ut caveant ſimilia perpetrare, iuxta illud: *Peſtilente flagellato, ſapientior erit parvulus*, id eſt, *tenellus & novus cautior eſſe diſcet.* Item ipſe prælatus, vicarius ſuperni iudicis. liberat animam ſuam à peccato negligentiæ, officium ſuum ſic implendo. Quod quia Heli ſacerdos non fecit, mortis ſententiam cum filiis peccantibus excepit: ut habetur in 1. Regum. In hoc enim differunt laudabiles religiones & iam dilapſæ, non quòd nullus peccans in laudabilibus reperiatur, ſed quòd nullus impunè peccare ſinatur, & peccandi aditus ſtudiosè præcludantur, & incorrigibiles & alios inficientes eliminentur, & boni foveantur & diligantur, ut perſeverent, & in melius ſemper proficiant. Nam cum in conventu Angelorum ante confirmationem, & in ordine Apoſtolorum ſub magiſterio Chriſti reperta ſit pravitas, quis ordo bonorum in terra audeat ſibi arrogare

Ioan. 5. a

Prov. 23. b

Prov. 18. d

1. Reg. 4. d

rogare hanc prærogativam, quòd peccatum in eo nón sit? quia & si plurimi per Dei gratiam immunes ibi fuerint, sed non omnes. *Vos mundi estis sed non omnes*; ait Dominus. Ioan. 13. b Bonis enim, quamdiu sunt hic in statu merendi, expedit aliquos malos secum habere, qui eis sint maioris occasio meriti, quibus compatiantur in malis suis, contra quos zelus eorum inardescat, quos corrigere laborent, quibus similes fieri pertimescant, qui eis sint tentationis materia, à quibus etiam persecutiones sustineant, & ex quorum consideratione confusi humilientur, quia tales non sunt, admoneantur. Gratiarum actionis ei, qui custodit eos, nè tales efficiantur. Si autem deessent bonis prædictarum virtutum occasiones, merita ipsorum tanto fierent etiam minora dicente Paulo: *Quæ enim seminaverit homo, hæc & metet.* Gal. 6. b Nec tamen diligendi sunt mali seu fovendi, sed tolerandi : maximè quorum occulta sunt mala, & alios non inficiunt, & est spes de correctione ipsorum. Vbi verò ista defecerit, ibi sine gravi detrimento sustineri non possunt : & ideò elimandi sunt, nè putetur eorum pravitas bonis placere. Interim etiam dum tolerantur, puniendi sunt stimulis admonitionum, correctionum, confusionum, & castigationum; urgendi etiam fomentis exhortationum, consolationum, & orationum, & promissionum, si fortè convalescant de infirmitate, & fortes fiant. Præclu-

 denda

denda eſt eis via peccandi, & tentationis aditus obſtruendi, quod etiam bonis expedit, nè opportunitas mali faciat eos deteriores. Prælatus enim vicarius Dei, cui data eſt poteſtas à Domino ſuper familiam ſuam, & cui debent ſubditi ea de cauſa vice Domini obedire, ſi non corrigit delinquentes, ſi permittit ſub ſe vitia creſcere, & conſvetudines malas oriri, & iam exortas roborari & dilatari, ſi videt regulares obſervantias dilabi, & transgreſſiones multiplicari, & pro poſſe non obviat tam præſentibus malis, quàm imminentibus, triplicem Deo reddet rationem.

Primò pro ſua negligentia, quando non fecit ad quod officio tenebatur, nam ait ſapiens : *Cum eſ-*
Sap. 6. a *ſetis miniſtri regni illius, non rectè judicaſtis, nec cuſtodiſtis legem juſtitiæ, neq; ſecundum voluntatem ejus ambulaſtis. Horrendè & citò apparebit vobis; quoniam judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet, &c.*

Secundò quòd omnia peccata ſubditorum, quæ poterat & debuerat correxiſſe, & præcaviſſe, imputantur ei. Vndè dicitur Ezechielis : *Si non*
Ezech. 33. c *fueris locutus, ut cuſtodiat ſe impius à ſua via, ipſe impietate ſua morietur, ſangvinem autem ejus de manu tua requiram.*

Tertiò, pro abuſione honoris, & poteſtatis ſibi collatæ, quam ad propriam gloriam & commodum retorſit, & non ad quod data eſt ei. *Tol-*
Matt. 25. a *lite ab eo talentum*, ait Chriſtus : *& intilem ſervum e*

vum eijcite in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium. Ostendat ergò bonus zelator, quantum diligat Deum, in eo, quod beneplacitum ejus in se & in alijs promoveat, nè ab hoc zelo mollescat per desidiam, nec labore lassetur, nec consilijs flectatur, nec astutiis circumveniatur, nec amicitiâ, nec blandimentis deliniatur, nec minis terreatur, nec per diuturnæ pravæ consvetudinis præscriptionem desperet, quin suum officium exequatur.

CAPVT IV.

Quod secunda ala Prælatorum est Pietas.

SEcunda ala hujus Ecclesiastici Seraph: est pietas, sive fraterna compassio, ut sicut eum charitas Dei ad zelum justitiæ inflammat, ità fraterna dilectio ad pietatem informet. Nam etsi vitijs debetur virga feriens, infirmitati tamen necessarius est baculus sustentans, dicente Propheta: *Virga tua & baculus tuus &c.* & Paulo: *In virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansvetudinis?* Sic & ille Samaritanus vulneribus illius semivivi relicti, infudit vinum zeli ferventis, & oleum pietatis mitigantis. Alia est autem infirmitas corporis, alia mentis, & utraque indiget compassione.

Psal. 22. a

1. Cor. 4. d

Infirmitas corporis triplex eſt. Primi ſunt infirmi decumbentes in lectulis, vel in acutis, vel in alijs infirmitatibus gravibus laborantes. Alij ſunt infirmi per domicilium, vel etiam per terram quandoque deambulantes, & tamen ſæpè gravibus doloribus afflicti, ut calculoſi infiſtulati, ponderoſi & ſimiles. Tertij determinatam infirmitatem non habentes, ſed tamen corpore debiles, & viribus exhauſti, ut ſenes, & laboribus confecti, vel naturali infirmitate depreſſi, ſed quandoque accidentali langvore ad tempus attriti. His eſt triplici pietate ſubveniendum, ſcilicet remedijs medicinalibus, ſi congruè poteſt fieri. Item relaxatione rigoris, in victu, veſtitu, vigilijs, & hujusmodi. Item exemptione laboris, in officijs, ſervitijs, decurſibus, & hujusmodi, prout cujusque neceſſitas exquirat: ità quòd primis de primo, ſecundis de ſecundo, tertijs de tertio, juxta ſingulorum indigentiam ſpeciali ſuccurratur. Omnis humanitas eſt infirmis & debilibus exhibenda, quia flagellati ſunt à Domino: ſi ſuper hoc ab hominibus tribulantur, ipſa eorum miſeria clamat ad Patrem miſericordiarum contra illos, qui eòs tribulant conquerendo, dicente David: *Quoniam*
Pſal. 88. 2. *quem tu percuſſiſti perſecuti ſunt: & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt &c.* Infirmus enim, quia afflictus ſibimet ſubvenire non valet, eo ipſo ampliùs tribulatur, quia ab his, à quibus deberet,

non consolatur, non à labore relevatur, non subvenitur indigenti, nec habet sibi compatientem, juxta illud Propheticum: *In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium exspectavit cor meum & miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, & non inveni. Et dederunt in escam meam fel exprobationis, & in siti mea potaverunt me aceto objurgationis.* Fiant ergò eis, quæ sequuntur &c. Bonus autem Prælatus agnoscit se fratrum suorum Patrem, non Dominum, & exhibet se eis medicum, non tyrannum: nec reputat eos ut jumenta sua, vel servos emptionis; sed ut filios hæreditatis supernæ consortes: & facit eis, sicut vellet sibi fieri, si similiter indigeret. Sed fortes, & sani non sentiunt, quod sentit æger, ideò nesciunt eis compati; scient autem postea cum dolebunt. Quod si objiciant, quia sæpè fingunt se quidam debiliores, quàm sint, numquid propter hoc omnes sunt hypocritæ judicandi? e contrariò pro paucis justis, ut habetur in Genesi, multis malis Dominus voluerit pepercisse.

Psal. 68. c

Gen. 18 d.

Triplici autem ratione magis indigent infirmi subsidio pietatis, quàm sani & robusti: Primò propter sustentationem vitæ, quia seipsos non valent procurare, si tunc etiam ab alijs non procurantur, coguntur deficere, & non possunt subsistere, juxta illud: *Nè penitus pereat, qui abjectus est.*

2. Re. 14. e

 Secun-

Secundò propter reſtaurationem ſanitatis & virium, quas in infirmitate perdiderunt. Cum enim ſanus & fortis ſolus indigeat ſuſtentamento, ut quod habet, conſervet æger; & debilis indiget duplici refectione, nè pereat, & perdat, quod adhuc habet, & reparet quòd amiſit, dicente Do-
Luc. 19. d mino: *Ab eo qui non habet, etiam quod videtur habere, auferetur.* Tertiò propter conſolationis relevamen, qvia cum ſic multipliciter affligantur, ſolatium eſt eis, cum vident alios ſibi compati, & ad reparationis ſuæ ſtudium fideliter cooperari:
1.Reg.23.c & dicunt cum Saul: *Benedicti vos à Domino, quia doluiſtis vicem meam.*

Sed dicunt aliqui: Illis debilibus dignè ſubvenitur, de quibus eſt ſpes convaleſcentiæ, in illis verò de quibus non præſumitur, quòd aliquando convaleſcant, inutiliter conſumuntur expenſæ. Hoc rectè diceretur, ſi non propter meritum charitatis, ſed propter retributionem humanæ utilitatis, deberet infirmis miſericordia exhiberi. Qui autem propter hoc infirmo ſubvenit, ut cum ſanatus fuerit, benefactum illud ſervando retribuat, merito charitatis ſe privat. Vbi enim major miſeria, ibi clarior miſericordia apparet, & purior charitas. Expedit ergò Prælatum, quandoque experiri infirmitates cæterorum: ut diſcat com-
Heb: 4. d pati, juxta illud: *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris &c.*

Infir-

Infirmorum mente etiam ſunt tria genera. Primi, qui ex devotionis defectu, vel tentationis impulsu, proni ſunt ad ſcandala, & peccata, ex facili occaſione vacillantes, & ad lapſum proclives, ut ait Apoſtolus : *Inter vos multi infirmi, & imbecilles. &c.* — Infirmorum mente tria genera. — 1. Cor. 11.

Secundi, qui licèt bonæ voluntatis ſint, & devoti; tamen ex levi correptione, vel invectiva, objurgatione effecti puſillanimes, aut coincidunt in quandam deſperationis diffidentiam, aut prorumpunt in gravem commotionis impatientiam; undè poſtmodum dolent, & cæteri quandoque turbantur. undè Paulus : *Debemus nos firmiores imbecillitates &c.* — Rom. 15. 1

Tertij ſunt omnes generaliter imperfecti, qui in diverſis virtutum ſtudijs ſæpè vacillant, & varijs paſſionum febribus ſentiunt ſe interdum etiam reluctantes pulſari, modò elationis, modò iræ, modò acediæ, & invidiæ, concupiſcentiæ, gulæ, & aliorum vitiorum, tam carnalium, quàm ſpiritualium, qui dicere debent cum Pſalmiſta : *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum, &c.* — Pſal. 6.
Remedia his infirmitatibus adhibenda ſunt, ut ſubtrahatur eis occaſio ſcandali, opportunitas peccandi, nè videant undè infirmentur, vel audiant, & nè ſæpè permittantur extra domum vagari : Dina enim, ut ait ſcriptura, egreſſa domum corrupta eſt : & per exhortationes crebras exemplis

patien-

patiētiæ, cōfortētur & à duris increpationibus, donec conualescant. de infirmitate, parcatur eis & alijs offensis, quibus perturbentur. Vnde Apostolus :
Col. 3. d *Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant,* Qui enim ampliùs commouet satîs per se commotum, quasi prouocat contra se canem latrantem, vt mordeat eum. Item æquanimiter mores, & imperfectiones eorum sup-
Eccl. 1. d in sensu. portentur. Nam dicit sapiens : *Non omnes omnia possunt.* sicut autem rudibus, & minùs peritis, solent Doctores eorum imperitiæ ignoscere, cùm minùs rectè sentiant, ita & uirtuosi benignè supportant aliorum defectus, scientes, quòd non omnes possunt æqualiter esse perfecti, & quasi paruulis & teneris in Christo grauiora, quàm ualeant portare, onera non imponunt, nec ab eis exigunt ea, quæ
Gen. 33. c uires ipsorum excedunt. Hinc in Genesi : *Nôsti quôd paruulos habeam teneros & oues, & boues fætas mecum, quas si plus in ambulando fecero laborare, morientur unâ die cuncti greges* hoc est. Qui parvulos imperfectos, & aliquam bonam habentes uoluntatem, quasi fætus in utero, plus urget in exercitio uirtutis, quàm secundum gratiam, quam acceperunt; etiã illud quod jam habent, supra vires agitando, ex-
1. Th. 2. tingvit in eis : quod prævidens Paulus ait : *Facti sumus parvuli in medio vestrûm, tanquam si nutrix foveat filios suos, quòd ita humiliter & piè blanditus sum vobis, condescendens vestræ teneritudini & im-*

perfecti-

perfectioni Quo contra de duris, & non compassivis pastoribus conqueritur Dominus : *Quod infirmum fuit, non solidastis, & quod ægrotum, non sanastis, & quod fractum non alligastis, & quod perierat quæsistis. Sed ea austeritate imperastis eis, & cum potentia, &c.* & Bernardus : *ut quid gravatis jugum vestrum, cum cernitis discipulorum, quorum vos potius jugum portare debetis? Ponite onera, producite ubera, pecora lactate, quiescant.* Et si interdum severitate opus sit, paterna sit, non tyrannica juxta illud : *Porta eos in sinu tuo, sicut portat mulier infantulum suum, & defer in terram, pro qua juravi, &c.*

Eccl. 34. a

Bern. serm. 23. in Can. ante med. paucis mutatis.

Num. 11. e

CAPUT V.

Quod tertia Prælatorum ala est patientia.

TErtia ala Ecclesiastici Seraph: est patientia & constans longanimitas. Sicut enim tectum tabernaculi, ut interiora munda manerent & nitida, excepit in se pulveres, & imbres, & ventorum impulsus, ita superiores, qui fideliter subditos suos defendunt è turbine peccati, necesse est sæpè diversarum excipere tempestates adversitatum, sicut gallina pro pullis se objicit milvo, ut eos defendat.

Tria verò sunt inter alia, in quibus patientia ei necessaria maximè videtur. Primò propter multiplices labores & curas, & occupationes diversi

Patientia in tribus necessaria Prælato.

versimodè emergentes. Cura enim continua urget eum, tàm de spiritualis providentia disciplinæ, quàm de corporalis subsidij provisione. Vndè & Apostoli non solùm de spiritualibus, sed & temporalibus fidelium necessitatibus, maximè

Galat. 2. b pauperum, soliciti erant, juxta illud : *Iacobus & Ioannes & Cephas dexteras dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut nos in gentes, ipsi autem in Circumcisionem, scilicet Evangelij prædicationem extenderent, tantum ut pauperum Christi memores essemus. quód etiam solicitus fui hoc ipsum, facere, &c.* Dominus quoque turbas, quas verbo salutis pavit, etiam pane corporali in desertò se sustinentes, cum aliun-

Mar. 6. f de non haberent, refecit. Occupationes quoque variæ tam ex domesticis curis, quàm extraneis causis frequentes emergunt, quibus cogitur aliquatenus implicari, & quomodo se de illis expediat, anxiari. Ex his etiam labores plurimi crescent discursuum, vigiliarum, & tractatuum, & aliarum fatigationum, pro quibus omnibus patientia ei necessaria est, ita, ut Moyses mitissimus, & Deo familiarissimus propter hoc, in plures onus gubernationis populi sit partitus, quasi non valens tot negotia sustinere, sicut scriptum est : *Non va-*

Deut. 1. c *leo solus vestra negotia sustinere, & pondus, ac jurgia, date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conversatio probata sit in tribubus vestris, & ponam vobis eos Principes &c.*

Secun-

Secundò eſt ei patientia neceſſaria, pro tardo profectu illorum, in quibus continuò fatigatur. Videt enim paucos eorum proficere, videt poſt, quia per multos conatus ſuos, ea quæ multo labore in modico jam emendari cæperant, ex facili iterum dilabuntur, & propter plures difficultates, & obſtacula profectum ſpiritualem impedientia, quaſi in deſperationem tendere fructum laboris ſui, ſicut qui multa ſeminavit, & pauca conſpicit oriri, uidet etiam quandoque, quæ perſonaliter jubet & ordinat, negligenter impleri & ſervari, & ſæpè ſub ſpecie boni, latenter malum ſubintrare, ita quòd non audet apertè ut malum redarguere, cum bonum in ſuperficie appareat, & tamen in fine per hoc majus bonum deſtruitur, & apertioribus malis aditus aperitur, verbi gratia, ut multi ſalventur, plures quam opportunè tenere poſſumus, recipimus. Sed ipſa tandem multiplicatio, erit paupertatis noſtræ obfuſcatio, dum plures velint pluribus gaudere, non carere: indè ſequitur frequentior diſcurſus, pro acquirendo neceſſaria, exquiruntur uiæ inſolitæ in petendo, incautius agitur contra regulam; uel recipiendo: quies deuotionis extinguitur, mores religioſi in diſuetudinem uertuntur, conſueſcunt fratres libenter euagari, &diuerſa carnis commoda foris uenari, familiaritates in regula prohibitas, contrahere, munera à confitentibus quærere, ædificationes animarum

rum pro quæſtu vendere, divitibus adulari, areas dilatare, ſumptuosa palatia exaltare, ſcandala non curare, & Dei honor, qui ex noſtra ſancta converſatione, & aliorum exindè ædificatione provenire debuerat, agendo his contraria, conculcatur. Idem eſt de præpropera promotione juvenum, & nondum probatorum ad ordines, & officia confeſſionis, prædicationis, & prælationis. Idem de pluribus quæ coram hominibus ſunt alicujus apparentiæ, Sed religionis puritatem interius coram Deo obſcurant, & rudes in religione, qui internè non ſapiunt, putantes in his exterioribus honeſtatibus, totam vim ſpiritualis converſationis conſtare, magno zelo eas defendunt, & de veris virtutibus, & ſpiritualibus non curant. Hæc & alia plurima videns ſpiritualis prælatus, qui omnia in veritate dijudicat, tabeſcit, uritur, & non valens corrigere pro deſiderio, in virtute patientiæ mirabiliter exercetur, dicit cum Propheta : *Tabeſcere me fecit zelus meus, & zelus domûs tuæ comedit me, &c.*

Pſal. 118.f & Pſ. 68. b

Tertio neceſſaria eſt ei patientia, pro ingratitudine illorum, pro quibus tanta ſolicitudine laborat, ſcilicet quod vix unquam eis ſatisfacit, quin ſemper conquerantur, quod aliter poſſet eis & melius facere ſi vellet, quòd ſæpè perplexus eſt, an debeat eorum importunitatibus cedere, & acquieſcere in omnibus, quæ cupiunt, vel rigidè tenere, quòd

quòd credit esse magis expediens, juxta illud Pauli : *Quid eligam ignoro, coarctor enim &c.* Item Philip. 1.a
quòd invertuntur ei plurima quæ facit, & interpretantur ad deterius, & super his visitant eum, & murmurant, & accusant, & detrahunt ei, & sumunt indè materiam scandali, unde putabat se Deo & ipsis obsequium præstitisse, ità, quod vix in aliquo potest inveniri remedium, in hoc quòd ordinat, aut quòd facit, quin semper aliquibus displiceat & turbentur. Item, quod etiam in faciem quidam resistunt ei, vel literis arguunt eum, & despiciunt, & concitant alios, ut se ei opponant, vel astutè impediunt, nè possit perficere quæ debet. His & alijs adversis quibus diversimodè impetitur, triplici patientia studeat se opponere. Primò ut modestè & maturè benignè ad singula respondeat, & impetum fervoris reprimat, nè in voce aut vultu seu moribus impatientiam ostendat. Tunc enim magis proficit per patientiam, & tandem devincit, quos impetuosè agendo amplius provocaret. Sic Gedeon modestè respondens vi- Iudic. 8.
ris Ephraim contra se jurgantibus, compescuit spiritum eorum, quo tumebant. Nam teste sapiente : *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat* Pro. 15.a
furorē. Vix enim cōmotio cōmotionesedatur, & vitium vitio non sanatur. Impatientia enim prælati confundit, quæ promovere poterat bona. His modis alios scandalizat, juxta illud : *Qui impatiens est* Pro. 14. d
exaltat

exaltat ſtultitiam ſuam, ſcilicet alijs pandendo. Reddit enim ſubditis & alijs contemptibilem, ut dicitur in Proverbijs : *Qui vanus & excors eſt, patebit contemptui.* Facit eum exoſum & horrendum, juxta illud Eccleſiaſtici : *Terribilis eſt in Civitate ſua homo lingvoſus, & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.* Provocat alios ad impatientiam, dicente ſcriptura : *Vir iracundus provocat rixas, qui autem patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.* Non audent ei ſubditi neceſſitatem ſuam aperire, juxta illud Iob *Si cæperimus loqui tibi, forſitan moleſtè accipies.* Replet domum murmure, & rancore, ut patet in Proverbijs : *Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos*, ſcilicet conſpirationum. Teneros mente fugat, & puſillanimes facit, ſicut dixit Salomon : *Spiritum ad iraſcendum facilem quis poterit ſuſtinere?* Nemo audet eum monere de his, quæ forent emendanda, ut patet in primo Regum : *Ipſe eſt filius Belial, ita ut nemo poſſit ei loqui.*

Pro. 12. b

Eccl. 9. d

Pro. 15. c

Iob. 4. a

Pro. 11. d

Pro. 18. c

1. Reg. 25.

Secundo ſtudeat eſſe pacificus, ut nec vindicet ſe de illatis injuriis, nec in corde oderit illos, nec curam ſegnius agat : nec quærat eos, è ſe removere, imò lubentius teneat eos, ut per hoc & illos & alios ædificet, benefaciendo ingratis, & ut per ſe virtutis exercitium in eis habeat; exemplo ſummi Paſtoris, qui ait : eritis filij Altiſſimi, quia ipſe benignus eſt, ſuper ingratos & malos. Cum enim ſit propriè officium paſtoris docere virtutes

virtutes, ſi vitioſos removet á ſe, quos docebit? Si medicus fugit ægrotos, quos curabit? ſi fortis tyro declinat impetentes ſe, quomodo aſſequetur triumphum gloriæ? Si negotiator negligit merces, in quibus magna lucretur, quomodò poterit ditari? Indè eſt quòd inter alios tot Sanctificati ſunt Epiſcopi, & Prælati; quia tam agendo bona, quàm patiendo adverſa, & alios ædificando, ad alta perfectionis culmina officij ſui occaſione pervenerunt, dicente Paulo: *Qui Epiſcopatum deſiderat, &c.* 1. Tim. 3. a

Tertio ſi patiens, non minus ſit voluntarius, & ſtudioſus ad exequenda ea, quæ officij ſui ſolicitudo requirit, propter tædium laboris, vel tarditatem profectûs, vel importunitates ſubditorum, vel alia gravamina, quia ſic ad alta merita pervenitur, juxta illud: *Vos ergò confortamini, & non* 2. Par. 15. b *diſſolvantur manus veſtræ, erit enim merces operi veſtro.* Iſtæ manus Prælati ſunt inſtantia in agendo, & patientia in ſufferendo, quod gravat: quæ ſi non diſſolvantur per deſidiam, ſeu intollerantiam, merces æterna ei cumulatur. Per has namque adverſitates rector a peccatorum pulvere purgatur, quem contrahit ex humanæ infirmitatis ſurreptione: In multis enim offendimus omnes, eti- Iacob. 3. am in pluribus negotijs plures negligentiæ ſæpè fiunt, à quibus purgari neceſſe habent hic Prælati, nè illic duriùs puniantur, juxta illud: *Si iniquè* 2. Reg. 7. b *aliquid geſſerit, corripiam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.* Item

Item per has dum deprimitur, a tumore superbiæ custoditur, quæ potentibus periculosiùs insidiatur, dum & sublimitas officij, & libertatis licentia, & boni operis placentia, facilè mentem ejus extollerent, nisi adversitatis jugum collum præsumptionis ejus humiliaret, & sic à superbiæ voragi-
Iob. 33.b ne defensaret: Nam in Iob legitur: *Erudiens instituit disciplina, ut avertat hominem ab his, quæ fecit, & liberet eum desuper eruens animam ejus à corruptione, & vitam illius, ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lecto &c.* Custos enim salutis, & profectûs boni rectoris est humiliatio adversitatis, sine qua eam successus prosperitatis citò relevasset in ventum præsumptionis. Vndè David secundum cor Dei electus, quando premebatur adversis, devotissimus fuit & humilis; quandò autem extollebatur prosperis, incidit in culpam offensionis, ipso attestante cum dicit: *Bo-*
Psal. 118. *num mihi quia humiliasti me &c.* Item, ut dictum est, meritum ejus exindè multiplicatur, dum non solùm pro bonis, quæ in se & alijs promovet, gloriam acquirit, sed & pro adversis, quæ patitur magnificè coronatur, sicut aurum quod per ignem probatum, fit pulchriùs & pretiosius, sicut
Sap. 3.b scriptum est: *Tanquam aurum in fornace probavit, &c,* Sæpè autem spiritualis profectus crescit, dum non sentitur; & roboratur, cum magis infirmari
Mat. 4.c putatur, juxta illud: *Sic est Regnum Dei, quem admodum*

modùm si homo jaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte ac die, & semen germinet & crescat dum nescit ille, &c. Non autem mirum, si omnes conatus rectoris, non proficiunt in omnibus; cum nec Dei operatio in omnibus proficiat ad salutem ipsorum; & multi sint vocati, & pauci electi. Omnia enim quæ seminantur, non convalescunt, & qui thesauros effodiunt libenter multam terram eruperant, ut modicum auri, vel argenti reperiant. Tantus autem profectus est boni rectoris, quantum foret detrimentum, si non esset, sicut lux tantum est bonum, quantum ejus absentia malum. Animare etiam debet rectorem ad laboris tolerantiam, quod non minùs meretur in illis, qui deficiunt, vel modicum proficiunt, quàm in his qui maximè proficiunt. Non enim dicit Apostolus: Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundùm suum profectum, sed secundum suum laborem. Dei enim est incrementum dare, plùs enim laborat doctor in indocili, quàm in docili discipulo: & ideò apud istum æstimatorem laboris, plùs meretur. In terra sterili & saxosa agricola plus laborat, & si fructus paucior, sed pretium majus. Et quæ difficiliùs elaborantur, sæpè cariùs venduntur.

Matt. 4. c

Matt. 22. b

1. Cor. 3. b

CAPVT VI.

Quarta Prælatorum ala eſt, quod ſit exemplaris in vita.

QVarta ala eſt, ut ſit exemplaris in vita. Ipſa namque debet cæteris eſſe norma vivendi, ut quæ docet verbis, oſtendat actionum figuris; ſicut qui Geometriam docet, pingit in ſabulo figurarum demonſtrationes, ut quòd dicit, meliùs capiatur :
Act. 1. a nam dicitur in Actis : *Cæpit Ieſus facere, & docere.*
Ioan. 13. b & alibi. *Exemplum dedi vobis ut quemadmodùm ego feci vobis, & vos ita faciatis.* Gedeon ait ſuis:
Iudic. 7. c *Quòd me facere videritis, hoc facite.* Quamvis igitur non ſolùm in præfatis, ſed in omnibus virtutum exemplis debeat rector præcedere ſubditos, ſpecialiter tamen in his tribus : ſcilicet in communis obſervantiæ conformitate, in manſvetudinis humilitate, & in maturitatis honeſtate. Vndè
Tit. 2. b Apoſtolus : *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, & in gravitate.* Communem vitam cum cæteris obſervet, in victu, veſtitu, & labore, ut non vacet conviviis, & potationibus, cum alii ſobrio cibo & potu utatur, nec ſit eis diſſimilis habitu, cum quibus eſt ei profeſſio communis. Nec à labore cæterorum ſe ſubtrahat, qui illos jubet in eisdem la-

boribus

boribus exerceri. Paſtor ſi ſe à grege ſegregat, oves inſidijs luporum exponit. Sanus ſit ſanis, & infirmus infirmis, velut alter Paulus, qui dicebat: *Factus ſum infirmus infirmis*, ſcilicet exemplar, ut infirmos lucrarer. Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos. Nam ſi ſanus, debiliter vivat, facit eos exemplo ſuo carnales. Si verò infirmus, recuſat infirmorum remedia, facit eos puſillanimes innuens, quòd aut velit eos ſimiliter facere, aut non cupiat eis, ut meliùs fiat illis. Alacriùs certat miles in acie, ſi ducē ſuum ſecum cernit laborem certaminis tolerare. Vndè in Actis dicitur: *In omni tempore, quo intravit, & exivit inter nos Dominus Ieſus, incipiens à baptiſmate Ioannis, uſque ad diem, quâ aſſumptus eſt à nobis, &c.* hoc eſt à primo tempore, quo cæpit habere diſcipulos poſt baptiſmum, uſquequo aſcendit ad Patrem, ſemper exemplo ſuo erudivit nos: intrans, familiariter cum diſcipulis vivendo? & exiens utiliter cum turbis, prout congruebat, converſando.

1. Cor. 9. d

Act. 1. d

Sit etiam humilis moribus, ut mores ejus oſtendant eum, non alta de ſe ſentire, nec affectare prælationem, ſed timere, & coactum tenere, & magis deſiderare ſubeſſe, & eos quibus præeſt, meliores ſe, judicare, & eorum potius ſe ſervum, quàm magiſtrum vel Dominum reputare. *Qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt ſicut miniſtrator*, ait Dominus, *Ego autem in medio*

Luc. 22. c

Eccl. 23. a

 veſtrùm

vestrùm sum sicut qui ministrat &c. Vnde in Eccle-
Eccl. 23 a siastico dicitur: *Rectorem te posuerunt, &c.*

Sit etiam humilis affabilitate ut subditi facilē accessū ad eum habeāt, & fiducialiter ei loqui, de quibus indigēt, audeant; & patienter eos audiat, & benignè eis satisfaciat, & studiosè instruat, & alacriter exhortetur, studeat magis amari quàm timeri, quia lubentiùs obeditur ei, qui diligitur, quàm qui timetur. Obedientia dilectionis propriæ est voluntaria, timoris autem magis est coacta. Quanto ergò illa habet de voluntario, tanto sublimior est in merito, finis autem officij regiminis est, commissos sibi ad vitam æternam dirigere, & ad similia virtutum merita fideliter promovere.

Sit etiam humilis in usu rerum temporalium, ut nihil habeat pomposum vel diligat, sed omnia quæ habere videtur, paupertatem voluntariam demonstrent, & humilitatem ostendant, scilicet vestes, libri, cella, lectulus, utensilia, mensa, pallia, & hujusmodi, ut nihil in omnibus appareat, quòd notam jactantiæ, vel curiositatis habeat, nec talia fieri ab alijs patiatur. Similia etenim similibus congaudent, alta sublimibus, humilia humilibus delectando. Non est autem humilis cordis indicium curiosa quærere, pretiosa affectare, & excelsa
Iob. 41. d ambire. Nam scriptum est: *Omne sublime videt, ipse est Rex super universos filios superbiæ.*

Maturitatis honestas perpenditur in tribus; scilicet, si non sit leuis in moribus, videlicet in

verbis, & iocis ſcurrilibus, & irreligioſis, quæ licèt in ſe quandoque quaſi grata putentur, minus tamen reverendum faciunt, & verendum. Gregorius enim dicit : *Non facilè ejus prædicatio recipitur, ſi levis in moribus videtur.* Nam & ſi Prælatus magis diligendus ſit, expedit tamen, ut ab inſolentibus timeatùr. Ipſe amor aliquo modo ſvavior ſentitur, cum reverentia mixtus. Quod patet in amore ſummi Conditoris; cujus quo Majeſtas ſublimior agnoſcitur, dignationis dulcedo ſapidius amatur, ſicut dicit Propheta : *Dulcis & rectus Dominus, propter hoc legem dabit.*

Greg. ho. 3. in Ezech. ante med.

Pſal. 24. b

Itẽ ſi non ſit levis in affectu per privatos amores notabiles tã ad fœminas, quã ad quaslibet leves perſonas. Licèt enim maiores in affectu præferendi ſint minoribus, & omnes propter ſpem ſalutis in Chriſto amplectendi ſint, in actu tamen exterioris exhibitionis, taliter ſe gerat ad omnes, ut nullus ſe ab eo contemni propter alios ſuſpicetur, ſed quilibet ſe ab eo diligi præſumat, & fiducialiter ei quaſi ſingulari amico confidat : nè alicui indignatio, & invidia in alijs nutriatur, ſicut fratres Ioſeph qui oderunt eum, pro eo quòd à Patre ſingularius amaretur, ut dicitur in Geneſi.

Gene. 37.

Item ſi non eſt levis in propoſito, & inconſtans in conſilio, ut quod jam placet, mox diſpliceat, modo velit unum, modo contrarium, ubi rationabilis cauſa non apparet. Quis enim ejus judicio credat, vel voluntati ſe contemperet, quem

in neutro stabilem agnoscat? Ideò ejus subjecti non possunt ejus revereri prudentiam, nec sciunt se parare ad voluntatis ejus obedientiam, & in utroq; non potest esse modicum nocumentum. Propte-
1. Th. 5. d rea dicit Paulus: *Omnia probate, quod est bonum tenete, & facite, sine hæsitatione, & retractationibus, quæcunq; facitis.* Vbi tamen causa rationabilis subest justæ necessitatis vel piæ utilitatis, vel aliter aliquid fieri expediat, non est hoc levitatis sed maturitatis; quia sicut stultum esset melius mutare in deterius, sic etiam stolida est obstinatio, tam pertinaciter inhærere conceptis, ut pro majori bono, & aperto ab eis flecti non possit, juxta illud:
Esth. 16. b *Nec putetis si diversa jubeamus, ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate & necessitate temporum, ut Reipublicæ poscit utilitas ferre sententiam.* Vndè & Apostolus excusat se: Cum promiserit Corinthijs se venturum, quòd non levitate hoc pro-
2. Cor. 1. miserit, sed eorum utilitate cum dicit: *Volui prius venire ad vos &c.* & in Ecclesiastico: *Secundum*
Eccl. 10. a *judicem populi, sic & ministri ejus, & qualis rector est civitatis, tales & inhabitantes in ea.*

Boni magistri bonos discipulos facere consveverunt, ut frequentiùs, multi fierent meliores in religionibus, & in Ecclesia, si melioris vitæ eis exempla à suis auctoribus proponuntur. Negligentia verò hujusmodi ab illis, qui culpabiles sunt, districtè in judicio requiretur. Nam Dominus di-

minus dicit *Ecce ego ipse super pastores, requiram gregem meum de manu eorum.* Doctrina verborum sine exemplis operum, est sicut cæmentum sine calce aridum & invalidum. Ipsi liniebant parietem absque temperamento, dic eis, quòd casurus sit. De correctis exẽplaribus correcta scribũtur volumina, de corruptis corrupta. Tenacius inhæret doctrina operum, quàm verborum. Nam cujus vita despicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur. Rector enim præcipuè ad hoc studere debet, ut sibi commissos faciat Christiformes, id est formam vitæ ad doctrinam Christi eis imprimat, ut non solùm mente eum attendant, sed & moribus imitentur, Vndè Apostolus ad Ephesios dicit: *Estote imitatores Dei sicut filij, &c.* & ad Galatas, *Filioli mei: quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis.* Sed cum ex verborum doctrina minus capiant de doctrina Christi, debent etiam formam ejus visibilem in seipsis ostendere, ut eis profundiùs imprimatur, dicentes cum Apostolo: *Imitatores mei estote sicut & ego Christi* quasi dicat: si formam Christi desideratis ad imitandum agnoscere, in meis hanc moribus considerate. Et ad Galatas: *Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus.* Vicarius enim Christi, vicem Christi debet gerere, in beneplaciti ejus promotione, in potestatis ejus auctoritate, & in similitudinis ejus re-

Ezec. 34. c

Ezech. 13. b

Ephes 5. a

Galat 4. c

1. Cor. 11. a

Galat. 2. d

ejus repreſentatione, ſcilicet ut ea quæ vult, promoveat in ſubditis, ut ejus auctoritate illa poſſit, quæ eis expediunt, ut eum ſe imitabilem illis moribus, & vita demonſtret, idem dicente Apoſto-
2. Cor. 4.b lo alibi: *Non enim noſmetipſos prædicamus, ſed Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum*, nos autem ſervos veſtros per Ieſum. Ille verò ſeipſum, & non Chriſtum prædicat, qui gloriam propriam quærit dicendo, & qui malis exemplis ſe potiùs, quàm Chriſtum ingerit ſubditis imitandum. Nam di-
Gal. 4. c cit Apoſtolus: *Æmulantur vos non benè, ſed excludere vos volunt, ut illos æmulemini*, hoc eſt, non bono zelo præſunt vobis, qui per ſua prava exempla excludunt vos ab imitatione Chriſti, ut mores eorum diſcatis & exempla ſequamini.

CAPVT VII.

Quod quinta ala Prælatorum eſt circumſpecta diſcretio.

QVinta ala Eccleſiaſtici hujus Seraph: eſt circumſpecta diſcretio, & provida faciendorum
3. Reg. 3. b conſideratio. Quæ quam neceſſaria ſit rectori animarum, Salomon oſtendit: qui habens à Deo poſtulandi, quæ vellet, optionem, prætermiſſis omnibus, petivit ſapientiam, ſine qua aſſeruit, non
Sap. 6. a poſſe populum benè regi. *Dabis ergo Domine cor*

ſervo

servo tuo docile, ut judicare possit populum tuum discernere inter bonum & malum, & alibi dicit: *Ad vos ergo Reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, & non excedatis.* & Psalmista: *Et tunc Reges intelligite, erudimini qui judicatis terram.* Rector enim est dux gregis sibi commissi, & si ipse erraverit, grex in dispersione confusus, interibit. Sicut oculus est lux totius corporis, ita pastor, gregis commissi, juxta illud: *vos estis lux mundi, &c.* Secundùm quòd oculus est clarus, & obscurus, sic etiam corpus ab eo regitur directè, vel per devia,

Psal. 2. b
Math. 5. b

Duplex ergo circumspectio rectori necessaria est, ut sciat quid agendum sit; & qualiter. Nam nec bonum simpliciter bonum est, nisi benè fiat, idest sicut docet Bernardus, *Tolle discretionem, & virtus vitium erit,* sine ipsa zelus præcipitat teste Apostolo, qui ait; *Æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam*; Item compassio condescendit usquequaque sub specie pietatis, sicut dicitur in Proverbijs, *Qui parcit virgæ, odit filium,* hoc est, qui sub specie pietatis peccantem non corrigit, animam ejus ad interitum mittit. Item patientia sine discretione, remissum in regiminis vigore facit, cum sub specie humilitatis rebelles non rèprimit, unde scriptum est; Quod Roboam erat rudis, & corde pavido, nec poterat resistere eis, scilicet qui se Domino & sibi opposuerant. Item sine di-

Duplex circumspectio rectoris necessaria.
Bern. super Cant. serm. 49. cir. me.
Rom 10. a
Pro. 13. d
2. Paral. 13. b

fine discretione qualecunque bonum exemplum inefficax fit ad ædificandum alios, sicut bonus cibus non est delectabilis, sine condimento salis :

Levit. 2. c ait Leviticus : *In omni oblatione tua offeras sal* : &

Rom. 12. 6. Apostolus dicit : *Rationabile obsequium vestrum.* Si rectè offeras, rectè autem non dividas, pecca-

Gen. 4. a sec. LXX. sti : hoc est, bona facere non sufficit, nisi discretè qualiter, quandò, ubi, quare agendum fuerit, videatur.

Rector circa quatuor sit circumspectus

Exo. 28. c

Quamvis autem plurima sint, circa quæ oportet rectorem esse circumspectum, quæ non possunt breviter poni, tamen quatuor videntur præcipua, in quibus debet ejus providentia vigilare. Vndè dicitur in Exodo : Iubetur Pontifex ingrediens sanctuarium, ut minister Domino, inter alia ornamenta semper in pectore rationale judicium deferre, & in ipso quatuor ordines gemmarum, ita quòd quilibet ordo tres lapides contineat prætiosos, auro inclusos. Pontifex Domino ministrans, sanctuarium ingreditur, cum Prælatus curam animarum suscipit, ut in earum salvatione Deo gratissimum præstet obsequium. Nullum enim Deo gratius sacrificium, quàm zelus animarum. Qui inter alia virtutum insignia, semper debet rationis judicio, quatuor ad officium suum spectantia, in pectore versare. Primùm est, quomodò in statu debito, commissos sibi gubernet, ut boni sui proficiant, & persistant. Secundùm, quomodo

modò lapſos & devios corrigat, & emendet. Tertium exteriora negotia, quæ requiruntur, adeò congruè diſponat. Quartum, quomodò ſe in his cuſtodiat, & gerat. Tres lapides in ſingulis verſibus ſunt, tria ad ſingula eorum quatuor pertinentia, ad ſtatum debitum tenendum convenit, ut rector omnium ſubditorum, mores, conſcientias & vires perſpicuè agnoſcat, ut ſecundum quòd unicuique expedit, onus obſervantia regularis imponat. Non enim omnes omnia poſſunt æqualiter, & unus quaſi proprium habet donum ex Deo, alius ſic, alius verò ſic. Vndè in libro numerorum dicitur: *Aaron, & filij ejus intrabunt, ipſi quoque diſponent onera ſingulorum, & divident quid portare quis debeat*, Aaron & filij ejus ſunt Prælati majores, & minores, qui debent intrare, ideſt interiora cujusq; agnoſcere, & ſecundùm quòd convenit ſingulis, onus religioſæ converſationis imponere, & propter triplicem obſervantiæ qualitatem quæ ſunt tres lapides pretioſi, in primo verſu quatuor ordinum prædicatorum. Num. 4. a

Prima obſervantia conſiſtit in illis, quæ ſunt juxta cujusq; profeſſionis formam de neceſſitate ſalutis, quæ ita annexa ſunt ordini & regulæ, ut eorum transgreſſio temeraria inducat mortale peccatum, ut eſt obedientia præcepti, voluntaria paupertas, caſtitas, & alia præceptoriè imperata, in quibus locum non habet diſpenſatio magiſtri, cùm

& ipſe ſit ad ea ſervanda ligatus. Hæc neceſſe eſt Prælatum vigilanter agnoſcere, quia tenetur ea facere ab omnibus, ſtudiosè ſervari, & nolentes cogere ad ſervandum, & pro nulla cauſa permittere, quantum in ſe fuerit, aliquem contrariè, etiam ſi magna propter hoc ſibi, & fratribus tribulatio, ſeu diſpendium immineret. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti,* ait Paulus: *tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius?* quaſi dicat: non debet. Hoc eſt contra illos qui dicunt, ſi ſic vel ſic non acquireretur neceſſitas fratribus, nec poſſent hic aliquatenùs ſuſtentari. Cùm talis forma conquirendi eſt contra regulam, & in ſcandalum, & religionis deformitatem: meliùs eſt ibi non eſſe Religioſos, ubi non poſſunt, vel non volunt vivere ut religioſi, quia tunc nec ipſi pereunt, nec alij de ipſis ſcandalizantur, dicente Domino: *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis expedit ei, ut &c.* Quid ergò qui multos & magnos ſcandalizat? Iſta conſideratio prima debet eſſe gemma lucens in pectore Pontificis, ideſt, præ omnibus curanda.

Rom. 8. f

Matt. 18. a

Secũda verſatur circa illa, quæ ſpectant exercitium altioris perfectionis, ſcilicet ſingularis patientiæ, admirandæ humilitatis, ſtupendæ charitatis, arduæ ſobrietatis, eximiæ paupertatis, & ſublimis devotionis, & ſimilium virtutum, ad quas debet rector commiſſos, exhortationibus, monitis, & exemplis effica-

efficacibus afficere, & attrahere, magis quàm invitos cogere. Consilia enim perfectionis svadentur, non imperantur præter ea, quæ in voti emissione exprimuntur, ut continentia. Præcipua tamen causa Monasticæ institutionis fuit, ut esset schola palæstralis exercitij perfectionis, Palæstra ut dicitur, fuit ludus nudè luctantium, qui se oleo perungebant, nè à colluctantibus teneri possent, & ita ad terram deijci. Et aptè similatur à Paulo luctamini religiosorum, cum dicit: *Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet.* Rector igitur & hanc gemmam ferat in pectore, ut sectatores suos doceat, & provocet, non solùm viam tenere, quâ salventur, sed etiam ad perfectionem tendere, per quam sublimem in Cœlo gloriam assequantur.

Palestra

1. Cor. 9. d

Tertia consistit in illis, quæ nec sunt de pura necessitate salutis, nec de eminentia perfectionis, sed tamen ad utriusq; acquisitionem, & conservationem, à sanctis patribus aptè statuta sunt, ad exercitium bonorum operum, & decorem ipsius religionis, & ad ædificationem intuentium, ut sunt; jejunia, silentium, solemnitas Divinorum Officiorum, & exteriores corporalium exercitationum honestates, quæ juxta Apostolum tam utiles sunt, sicut instrumenta pro artificijs quæ possent & aliter peragi à peritis, cum priùs fuerint artes, quàm talia instrumenta. Vnde discretus Prælatus

1. Tim. 4. b

latus, cùm necessitas exigit, vel major utilitas requirit, dispensat in causa; pro talibus, pro loco & tempore, sine difficultate, cum viderit expedire. Vbi autem major utilitas, vel necessitas non exigit, studiosè faciat ea servari. In hoc indiget Prælatus non modicâ discretione, ut sciat inter rigorem & remissionem medium tenere. Si autem nimis fuerit rigidus, & ipse minus erit dilectus fratribus, & illi minus erunt voluntarij ad alia quæ utiliora, & necessariora forent. Rursùm si fuerit plus quàm convenit remissus in talibus, citò major dissolutio subsequetur.

Eccl. 19. *Qui spernit modica, paulatim decidet, ait sapiens.*

Circa lapsorum correptionem discretio Prælati similiter vigere debet. Hic est ordo secundus, tres gemmas continens, quia triplex conniventia, ad hoc est necessaria, sicut sunt tria genera delinquentium. Quidam enim cum deliquerunt, mox aut intùs moti â spiritu, aut foris correpti ab homine, ad pœnitentiæ remedium confugiunt. Hic cum clementiæ fomentis medicus spiritualis remedia satisfactionis sic temperata debet adhibere, quibus & satisfaciat Deo de offensis; & proximo de scandalo, ut cæteri peccare magis timeant, & tamen propter levitatem remedij ipsos non pœniteat, se pœnitentiæ submisisse, nam dicit

Gal. 6. 1 Paulus: *Si præoccupatus fuerit homo in aliqvo delicto vos qui spirituales estis* Subaudi medici. *hujusmodi instruite*

instruite in spiritu lenitatis: considerans temetipsum, &c. Id est, talem ei satisfactionem imponite, per quam cognoscat pondus reatûs sui, ita tamen clementer, sicut tibimet velles alium compati, si tali peccato delinqueres. Et hæc est una gemma secundi ordinis, discretio talis. Alij cum delinquunt, tegunt, palliant, defendunt, & virus interius latet: Et licèt rector ex certis indicijs deprehendat ibi saniem putridam esse çollectam, tamen non ità erumpet exterius, nec per evidens testimonium, nec per voluntariam confessionem, quòd possit opportunè ferro apertæ correctionis secare, si corripit non proficit, & videtur magis vitiorum diffamator, quàm vitiosorum corrector: sed movetur & dissimulat, uritur, & anxiatur, tàm pro anima fratris, quàm pro se; quia non corrigit delinquentem. Cùm ergò aliud congruè facere non possit, oportet, dissimulet, patientiam suam exerceat; & quòd arguendo non valet, orando laboret obtinere, ut aut Deus citiùs demùm corrigat, aut latentem ejus malitiam detegat, ut aliquod remedium apponatur. Sicut Dominus Iudam proditorem, diu tacitè toleravit, quòd eum apertè non corripuit, donec in tantum ejus iniquitas crevit, quòd per se patenter erupit. Quæ quamdiù làtuit, licèt in se lethaliter ægrotaret, tamen alijs non nocuit, & ideò irreprehensibiliter potuit tacitè tolerari, nam dicit Dominus in Mathæo: *Sinite u-*

Mat. 13. d Apoc. vult. *nite utraq; crescere usque ad messem id est*, zizania cum tritico, & in Apocalypsi dicitur : *Qui in sordibus est sordescat adhuc.* Debet tamen talibus, ubi potest cautè caveri ab occasione peccandi; & in communi moneri debent, ut resipiscant juxta il-
Mat. 26. c lud : *Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur*, sed cùm ad tam singulare facinus, non potuisset Iudas subitò proruisse, nisi diu paulatim in deterius semper prolapsus, apparet eum à Domi-
Isa. 57. c no in malo statu diu occultè toleratum. *Ego tacens & quasi non videns.* Talis ergò dissimulatio in corde rectoris, multâ discretione indiget, ut in neutro deviet à justo. Et hæc est gemma secundi ordinis, secunda in pectore sacerdotis. Tertij offendunt graviter, apertè, & non recipiunt debitam correctionem, vel fictè recipiunt, quia non emendantur, & alij ex eis fiunt deteriores, vel scandalizantur de ipsis, vel imitari eos incipiunt, si vident eos impunè peccare, volentes sibi parci, sicut illis parcitur. Vbicunq; ergò quatuor illa conveniunt, scilicèt, graviter, apertè peccare, & non esse spem correctionis propter obstinationem seu inveteratam mali consvetudinem, & alios inficì, per ejus exemplum, vel scandalizari; quia talia tololerantur : quid restat, nisi ut ovis morbida abijciatur, & membrum putridum præcidatur, nè sana indè inficiantur, & corrumpantur ? Vndè di-
Gal. 5. b cit Apostolus : *Vtinam & abscindantur, qui vos conturban-*

turbant, & ad Corinthios: *Auferte malum ex vobismetipsis*. Quòd infidelis discedit, discedat. Et Lucas dicit: *Succide ergò illam*, scilicet, ficum infructuosam, ut quid etiam terram occupat? & Mathæus: *Omnis arbor quæ non fert fructum bonum excidetur*. Et in numeris: *Præcipe filijs Israel, ut eijciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit pollutusq; est super mortuo, nè contaminent ea, cum habitaverint vobiscum, &c*. At ista tamen non debent impetu fieri, sed maturo consilio prudentûm, & spiritum Dei & donum consilij habentium, *Omnia cum consilio fac! & post factum non pænitebis*, & in Mathæo: *Qui scandalizaverit unum ex pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*. Hoc est cujus vita in habitu religionis magis scandalizat simplices, quàm ædificet, expedit, ut foris missus, solus damnetur, quàm per eum sacra religio contaminetur.

1. Cor. 5. 2. Cor. 7. c Luc. 13. b Math. 3. b Num. 5. a Eccl. 32. d Math. 18.

Tertius ordo versatur circa negotia quæ per Prælatum sunt disponenda, quorum alia expedit, ut alijs disponenda committat, alia per seipsum disponat, alia præcidat, & removeat, quantùm valet. Sic Christus commisit alia discipulis procuranda, ut Iudæ loculos, sibimet retinuit prædicationis & curationis officium, ut patet in Luca: Requisitus enim ut inter fratres quosdam hæreditatem divideret, respondit: *Homo, quis me constituit judicem*, Luc. 12. b

 aut di-

aut divisorem inter vos? Exteriora & temporalia corporalis necessitatis officia, si per seipsum noluerit actu disponere, impeditur ab interiorum & meliorum provisione, quia sparsus ex se mentis oculus minùs videt interiora, & necessaria saluti.
Exod. 18. c Vndè in exodo dicitur: *Esto tu populo in his quæ sunt ad Deum: & leviùs feres partito in alios onere,*
Act. 6. a scilicet leviorum, ut in Actis: *Non est æquum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis, &c.* Si alios non haberet, quibus curam exteriorum committeret, potiùs deberet ab alio fraudem in temporalibus pati, quàm ipse Prælatus in talibus occuparetur, exemplo Christi, qui sciens Iudam esse furem, tamen permisit eum exteriora procurare,
Ioan. 12. a juxta illud: *Fur erat, & loculos habebat, & ea quæ mittebantur, portabat.* Hoc est contra illos qui facilius inveniunt, quibus curam animarum committant, quam rerum suarum temporalium: cum incomparabiliter majus sit dispendium periclitari animas, quam res perire. Spiritualia verò & quæ ad salutem necessaria sunt, & profectum virtutum principaliter debet animarum custos & rector sibimet curanda retinere, cum hæc sint de substantia, officij Pastoralis, & de his maximè sit in judicio rationem Domino redditurus. Hæc sunt qualiter regula studiosè servetur, & alia statuta, & ordinis disciplina. Item, quòd pax & dilectio inter fratres. Item ad ipsum pertinet consci-

conſcientias ſingulorum agnoſcere, de quibuslibet perplexitatibus, expedire, pericula peccatorum prævidere & præcavere, monere fratres ut proficiant corrigere corrigenda, elucidare dubia, informare ſingulos, qualiter officia ſibi commiſſa congruè adminiſtrent, quò & fratribus, prout convenit, ſufficiant, & conſcientiam non offendant. Vbi verò non poteſt hominibus ſatis fieri, niſi cum offenſa Dei, ibi ſervetur ad Deum obedientia, & ad homines patientia, & dicamus cum Petro : *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus,* Act. 5.

Prælatus verò gerit vicem capitis in corpore fraternitatis, ut cum alia membra debita ſunt actionibus ſibi competentibus, caput omnibus præſidendo provideat, quaſi omnium ſenſuum capax, & omnia regens, & ſenſum, & motum, omnibus transmittens, per juſſiones, vel conceſſiones ſanctæ obedientiæ, quaſi quorumdam compaginatione nervorum : unde & caput ſingulari actione non occupatur, ut vacet omnium membrorum proviſioni. Omnibus enim proficit, pro omnibus audit, adorat, guſtat, & loquitur; ſic & Prælatos ſibi commiſſis. *Ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus reddituri*, ait Apoſtolus. Heb. 13. Superflua verò & non neceſſaria ſaluti, vel profectui animarum negotia, expedit præcidere, & tam à ſe quàm à fratribus quantùm opportunè poterit removere. Cum enim propter temporis brevitatem,

 & diei

& diei malitiam, vix necessarijs sufficimus disponendis, si supervacuis vel alienis volumus occupari negotijs, negligimus utiliora, & meliora, cum distractus animus ad plura, fit minor ad singula providè peragenda. Indè fit aliquoties, cum Prælati & religiosi nimis se exterioribns occupationibus implicant, ædificiorum, librorum, causarum, & aliorum, quibus fructuosiùs carerent, ut non solùm meliora interim negligant, sed etiam conscientiam sæpiùs inquinent, & ex usu exteriorum tenebrescat oculus mentis, ad contemplanationem spiritualium & internorum, & tepescat ad desiderium supernorum. Sicut enim humores noxij affluunt, ubi fuerit in corpore læsio, nisi cautè removeantur, nè fiat ibi tumor, vel ulcus; ita & negotia crescunt ad intentionem spiritûs, qui se eis acquieverit occupari. Ideò discretio Prælati debet providè prospicere quid ex quolibet eventu possit consequi, & quæ negotia admittere, vel quantùm expediat ea exequi, circumspectè rimari. Ait enim
Eccli. 11. b sapiens: *Fili nè multi sint actus tui.* Qui sarcinam satis gravē portat, imprudēs est, si adhuc onera plura sibi portanda īponit, quibus potest opportunè carere.

Super omnia verò debet semetipsum rector circumspicere, nè alijs providens seipsum negligat: nè alios salvans, seipsum in periculum demergat. *Quid enim prodest homini, si mun-*
Mat: 16. b *dum universum lucretur: animæ verò suæ detrimentum pa-*

tum patiatur? Hic est quartus ordo gemmarum triplici circumspectione: quasi pretiosorum trium lapidum ornatu complendus, ait enim Ioannes: *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis,* supple, in alijs: sed ut mercedem plenam suscipiatis. 2. Ioan. c

Vna circumspectio sui, versatur circa conscientiæ serenitatem, ut illa semper secura sit & munda. Secura sit, ut nihil velit, agat, jubeat, vel permittat illicitum, & indecens, professioniq; suæ contrarium, in quo peccatum seu scandalum deprehendatur. Munda, ut de bonis quæ fecit, vel promovet, gloriam ab hominibus non captet, nec sibimet exindè immoderatè placeat solius Dei, beneplacitum in omnibus quærens, ut quæ pro eo facit, id est, vice Dei, etiam purè faciat propter eum & ipsius amorem. *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit,* hoc est, si intuitus intentionis purus fuerit charitate, totum corpus bonæ operationis dignum erit præmio lucis æternæ. Si autem nequam fuerit, &c. Scrutetur ergò conscientiam suam solicitè dijudicans quid egerit, quid omiserit de agendis, & quo fine bona fecerit, & de malis doleat, & confiteatur, & corrigat, & caveat, de bonis verò non in se, sed in Domino glorietur cum Apostolo; qui ait: *Si nosmetipsos dijudicaremus, non utiq; judicaremur: Qui pulverem ab alijs detergit, vix potest transire, nisi & ipse pulvere respergatur* quem etiam in se detergere ne- Matt. 6. 1. Cor. 11. g

gere ne-

Luc. 4. d tergere necesse habet, juxta illud: *Medice cura te ipsum.* De bonis verò quæ facit sic lætetur, ut indé non extollatur, æstimans quòd non propter se, sed propter alios quibus præest, Deus dederit ei benè facere, vel dicere, vel sentire.

Alia circumspectio sui versatur circa exteriores mores & verba, quibus oportet eum alijs magis quàm sibimet deservire. Qui enim pluribus cogitur vivere ad exemplum, & satisfacere singulis & omnibus placere, multâ indiget discretione, ut medium valeat tenere, nè sit nimis tristis vel hilaris, nimis severus, vel lenis, nimis socialis vel alienus, nimis tacitus vel verbosus, nimis durè loquens vel blandè, nimis rigidus vel remissus, nimis sæpè cum hospitibus vel raròs nimis lautè reficiens vel tenuiter, nimis facta fratrum observans vel dissimulans, nimis fovens aliquos vel alios parvipendens, & similia. Cum ergò non possit semper teneri, quòd de omnibus placeat; minus tamen deviat, si ad benignitatis partem plùs declinat, per quàm redditur subditis magis amabilis, ob quàm libentiùs obtemperant, ut audaciùs ad eum recurrunt, in quibus indigent, & alacriùs imitantur. Ipsa enìm potestatis auctoritas facit eum satis timendum subditis, etsi huic iungitur austeritatis severi-
Ezec. 34. a tas, pavidis fit mentibus onerosa. *Vos autem cum austeritate imperabitis eis & cum potentia, & dispersæ*
Eccli. 4. d *sunt oves meæ* dicit Dominus Et in Ecclesiastico : *Noli es-*

Noli esse quasi leo in domo tua, subvertens domesticos tuos. Hinc est quòd ipse summus princeps Pastorum Dominus Iesus tantam nobis benignitatis charitatem exhibuit, ut se faceret amabilem, & ità imitabilem, ut per amorem suæ humanitatis, traheret ad amorem & cognitionem suæ Divinitatis, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilium amorem rapiamur. Sic & vicarius Christi prælatus, ad hoc maximè studeat à subditis diligi, ut sic faciliùs trahat eos ad amorem Christi. In omni tamen dubio semper magis inclinat se ad illud, quod secundùm ueritatis iudicium uirtuti charitatis & humilitatis, & professæ puritati magis consonat, & Evangelicæ perfectioni.

Vltimò etiam ipsa discretio, quæ cætera omnia diiudicat, circumspiciat seipsam, nè ei contingat ut oculo corporis, qui cum alia uideat, non uidet seipsum : videlicet plùs sapiat quàm oportet sapere, nè sibi plùs credat quàm expedit, nè sit sapiens in oculis suis, quia teste Beato Gregorio : *sicut subditorum tentatio est, reprehendere in Prælatis, quod in multis non rectè agant, ita Prælatorum tentatio est, quod se cæteris Sapientiores æstimant.* Vndè dicitur : *Vidisti hominem sapientem sibi videri, mágis illò spem habebit stultus.* Stultus enim sibimet non confidens, quærit consilium à sapientibus, ne decipiatur : ille autem de se plùs quàm debet præsumit eti-

Greg. in sermo lib. 25. mort. 14.

Prov. 26. b

mit, etiam ubi erat, rectè se plerumq; sentire deceptus putat. Inter omnes autem tentationes videtur ista periculosior, cujq; Christiano, scilicet, proprio sensui nimis inniti. Cum enim nemo reperiatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit in aliquibus falli, qui hoc totum & solùm reputat justum, quòd ipse senserit, astuto adversario ad varias seductiones sub specie boni liberum aditum pandit. Ait enim Psalmista : *Sedet in insidijs cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem.* Ibi enim libentiùs insidiatur, ubi majores meritorum divitias cernit inquiri, ut ibi innocentem inquirat & occidat, ubi se Deo magis obsequium præstare sperabat. Vndè cautum est semper rectori, consilia libenter audire, & humiliter quærere. Et in hoc triplex humilitas consistit. Primò, si alij idem sentiunt, quòd & ipse, securior est quòd non decipiatur. Secundò quidquid fecerit, cum prudentium consilio, si aliquid indè evenerit contrarij; minùs ei poterit imputari, quàm si de suo tantùm sensu id fecisset, Tertiò quid sæpè in merito humilitatis tulit, Deus dat ei agnoscere per se, vel alium, quòd ante non intellexit. Hinc Moyses, cui Deus facie ad faciem loquebatur, consilium Petro soceri sui gratum habuit & servavit. Hinc Apostolus Paulus spiritu Sancto repletus, Evangelium quòd per revelationem Iesu Christi didicerat, ipsius instinctu ascendens Hieru-

Psal. 9. c
Exod. 18. c
Gal. 2. a

Hierusalem, cum Petro & Ioanne & Iacobo coapostolis suis contulit, ut esset securior in prædicando, cum ab eis non discordaret, & exemplum per hoc daret fidelibus Prælatis consilium requirendi: *Omnia cum consilio fac, & post factum non pænitebis*, ait scriptura. Eccl. 32. d Alioquin verò cum ad officium regiminis assurgunt, ita se continuos, repletos spiritu scientiæ reputant, ut omnia antecessorum suorum facta stulta judicent & perversa: alij verò é contrariò cum ab eodem absolvuntur officio, quæcunque successores eorum faciunt, simili modo condemnānt, non attendentes, quòd sicut ipsi aliorum facta deprimunt, ita eorum facta alij possunt despicere, huic dicit Isaias: *Væ qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Isaiæ 33. a Nullorum enim facta tam studiosè solent ab alijs observando notari, sicut illorum, qui aliorum facta severè dijudicant, si fortè in quo ipsi alios arguunt, reprehensibiles deprehendantur.

Sunt enim duo genera hominum, quorum consilia prudens rector non facilè debet recipere, scilicét adulatores, & detractores. Primi istorum seducunt eum, ut magis de se, quàm expedit, præsumat: juxta illud: *Qui bonum te dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant*, Isa. 3. c nè de te vera sentias, humilitate propriæ cognitionis: secundi inducunt eum ut pejus, quàm habet, de alijs suspicando sentiat, & sæpè innocentes condemnet,

mnet, & priusquàm veritatem rei plenè cognoscat, dicente scriptura : *Aures principum simplices, & ex sui natura illud æstimantes, callida fraude decipiuntur*, & malis quorumdam suggestionibus, regum studia depravantur, ut eos qui credita sibi officia diligenter observant, & ita cuncta agunt, ut omni laude sint digni, mendaciorum cuniculis conentur subvertere, &c. Cùm autem tribus de causis soleat requiri consilium, scilicet, propter emendationem, ut discatur de quo dubitatur, propter auctoritatem ut magis habeat vigoris quòd per tales consultum fuerit, & propter pacem, nè habeant aliqui occasionem murmurandi : propter primam causam, consulendi sunt prudentiores, propter secundam nominatiores, & propter tertiam omnes ad quos negotium pertinere videtur. Sed quia singularia sine numero sunt, in quibus discretio est necessaria, non potest dari certa & communis regula, quæ valeat, pro omnibus.

Esth. 16. a

CAPVT VIII.

Quod sexta Prælátorum ala est devotio ad Deum.

SExta & ultima ala, sine qua reliquæ perfici non valent, maximè est necessaria, ut sit devotus ad Deum, per quem zelus justitiæ accenditur, pie-

tur, pietas compassionis iufunditur, patientia roboratur, exemplum bonum conditur, discretio clarificatur. Hæc unctio spiritûs, docens de omnibus, quæ expediuntur saluti, vndè dicit Ioannes: *Vos unctionem habetis a Spiritu sancto, & nostis omnia & non necesse habetis, ut aliquis vos doceat:* Sed sicut unctio eius docet vos de omnibus. Devotio mentem illuminat ad cognoscendum quid sit melius. vndè Dominus dicit: *Docebit vos omnia & suggeret &c.* Inflammat ad appetendum bonum. Vndè & in Ecclesiastico dicitur: *Qui edunt me, adhuc esuriunt; & qui bibunt me, &c.* Roborat ad perficiendum, *Deus est enim qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Facit horrere peccata, dicente Psalmista: *Iniquitatem odio habui.* In Apocalypsi, liber comestus dulcis gustu, amaricat ventrem. Actiones ordinat ad virtutes; sicut dicitur in Canticis: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Mores exteriùs componit & verba, sicut dicit Tobias: *Nunquam cum ludentibus miscui me, neque cum eis qui in levitate ambulant.* Scientiam fidei dulcem reddit. Sapientia enim secundum nomen suum est, id est, sapida scientia. spem in fiduciam erigit. *Ipse enim spiritus S. reddit testimonium nobis, quod sumus filij Dei.* Amorem Dei accendit, nam dicit: *Charitas Dei diffusa est in cordibus vestris per spiritum Sanctum qui datus*

2.Ioan.2.d
Ioan. 14.d
Eccl. 24.c
Philip. 2. c
Psal. 118.
Apoc 10.d
Cant. 2.a
Tob.3.c
Rom. 8. c
Rom. 5. a
Exod. 33. b

 est no-

est nobis. Deo familiarem efficit juxtà illud : Loquebatur Dominus cum Moyse, sicut homo loqui solet ad amicum suum. Dat fiduciam impetrandi petita, sicut habebat Ioannes cum dicebat : *fi-*
1. Ioan. 3. *duciam habemus ad Deum, & quodcunque petierimus*
Psal. 19. a *accipiemus.* Orationem impingvat Psalmus : *Ho-*
Eccl. 38. b *locaustum tuum pingve fiat,* & in Ecclesiastico, ait
Sap. 7. d. enim : *Impingva oblationem.* Pium & affectuosum facit, juxta illud : *svavis, humanus, & benignus est spiritus sapientiæ.* Cor humiliat, ut ait Isaias :
Isa. 66. a *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem ? &c.* Oleum spiritum premit in olla fervente. Contra adversa constantiam prestat. Vn-
Psal. 26. a dè dicit Psalmista : *Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo.* Et Apostolus : *Quis nos se-*
Rom. 8. g *parabit à charitate Christi* : Omnia opera bona de-
Sap. 8. d lectabilia facit, juxta illud : *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium, sed lætitiam & gaudium.* Mentem in superna elevat, Si direxerit ad Deum cor suum spiritum ejus & flatum ad se trahet. Mundum vilescere facit, dicente Ec-
Eccli. 1. c clesiaste : *Vidi quæ sunt cuncta sub sole, & ecce o-*
Philip. 1. e *mnia vanitas.* Desiderare cælestia cogit. Hinc Apostolus dicit : *Coarctor è duobus desiderium habens, dissolvi, & esse cum Christo.* Peccata delet, & pœ-
Luc. 7. g nas peccati. Vndè ait Dominus : *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Merita su-
Sap. 8. a blimat, teste sapiente, qui ait : *Si divitiæ appetuntur, quid*

tur, quid ſapientiâ locupletius, quæ omnia operatur? Proximos maximè ædificat. Vndè dicitur: *Offerte illi incenſum dignum in odorem ſvavitatis. Et Chriſti bonus odor ſumus.* Dæmones fugat. Nam fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum. Angelos invitat & Sanctos: ait enim Pſalmiſta: *Prævenerunt Principes conjuncti pſallentibus*, & Tobias: *Quandò orabas cum lacrymis, &c.* Hæc & multa alia devotionis gratia confert. Ideò præcipuè rector animarum ſtudioſus eſſe debet, eam habere, per quam ſemper informetur, quid faciat, adjuvetur et poſſit, conſervetur nè deviet. Non enim solùm pro ſe orare neceſſe habet, ſed etiam pro illis, qui ſibi commiſſi ſunt, quos non ſufficit ſine Divino auxilio cuſtodire. *Nam niſi Dominus cuſtodierit civitatem, &c.* Eſt enim Prælatus mediator inter Deum & ſubditos, ut ſicut negotium Dei gerit apud illos, docendo, corrigendo, ſurſum agendo; ita etiam negotia eorum ſtudeat apud Deum fideliter promovere, placendo, gratiam impetrando, & conſervando à malo. Vnde ſcriptum eſt: *Ego ſequeſter & medius fui inter Deum & vos, &c.*

Eccl. 45. c
2. Cor. 7. d
Tob. 12. c
Pſal. 126. a
Deut. 5. a

Alia autem devotio communis, alia ſpecialis, alia aſſidua. Communis in Divinis officijs; ſpecialis in orationibus, aſſidua in omnibus agendis. Circa Divina triplicem debet habere diligentiam; devotionis, ſcilicet ut omnia fiant ordinatè & non

Triplex devotio.

confusè ſine erroris hæſitatione : ut quiſque deputatum miniſterium congruè exequatur. Vnde di-
2. Cor. 14. g cit : *Omnia honeſtè & ſecundum ordinem fiant in vobis :* nam dicitur in Paralipomenis : David & omnis exercitus ſegregaverunt in miniſterium Domini, qui prophetaverunt in citharis, pſalterijs, & cymbalis, ſecundùm numerum ſuum dedicato ſibi officio ſervientes. Item ut ſtrenuè & non pigrè ſeu deſidiosè opus Domini, ſcilicet Divini cultûs officium peragatur Quia agit Hieremias:
1. Par. 25. a *Maledictus qui facit opus Dei fraudulenter, &c.* Item, ut devotè, & reverenter ſine aliqua diſſolutione, & ſtrepitu diſtinctè & attentè Divina officia perſolvantur, ſicut in conſpectu Angelorum, & in præſentia Dei, ſicut dicitur in Eccleſiaſtico:
Eccli. 39. d *In omni corde & ore collaudate, & benedicite Nomen Domini.*

Officium enim Divinum in Eccleſia Spiritus Sanctus ordinavit fieri quinque de cauſis.

Primò propter imitationem Cæleſtis concentûs, quo Sancti & Angeli in cælo aſſiduè in præſentia Dei ejus laudibus ſint intenti. Vndè di-
Pſal. 83. a cit Pſalmiſta : *Beati qui habitant in domo tua, Domine in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* Cùm enim
Matt. 28. d ſecundùm promiſſionem ſuam dicat Dominus : *Ecce ego*

ce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi, hìc dignetur Christus nobiscum esse veraciter tàm sacramentaliter, quàm spiritualiter; dignum est, nos ei pro modulo nostro aliqualem exhibere reverentiam honoris, & laudis, juxta exemplar similitudinis Cælestis, ut ei etsi non continuè sicut illi Cœli Cantores : saltem interpolatim pro nostra fragilitate psallendo, alacriter assistamus imitantes illam quæ sursum est, Hierusalem matrem nostram, ut ait Paulus.

Secundò ut beneficiorum Dei memores, certis horis gratias pro his laudando, & orando, ei jugiter referamus, qui natus in nocte ex Maria Virgine, manè judici passurus âsistitur, diluculo resurrexit, horâ tertiâ flagellatur, & post Spiritum Sanctum misit Apostolis, sextâ crucifixus, nonâ in Cruce pro nobis mortuus, vespere cænans, Corporis & Sangvinis sui nobis Sacramenta tradidit, & completorio sepultus est. Misarum autem celebratio non tantùm ejus nobis passionis mysterium memorandum ingerit, sed & præsentiæ suæ gratiam exhibet, & sub forma Sacramenti nos seipso spiritualiter pascit. Si ergò justum est, nos horum nunquam oblivisci, ita expedit, ea semper recolere certis horis. Vnde Isaias ait : *Miserationum Domini recordabor, laudem ejus super omnibus quæ reddit nobis.*

Gal. 4. d

Isaiæ 63. b

Tertiò, ut nosmetipsos sic assiduè ad devotionem

tionem excitemus, & ignem amoris Dei per hoc
nobis, ne per deſidiam, ſeu alias occupationes
tepeſcat, continuè reaccendamus, ſicut juſſit Do-
Levit. 6. a minus Moyſi dicens: *Ignis eſt iſte perpetuus, qui*
nunquam deficiet, quem nutriet ſacerdos in altari, ſubij-
cens mane ligna. Ignis eſt devotionis fervor, qui
ſemper in altari cordis ardere debet, quem ſacer-
dos devotus ſemper, ſubijciendo ligna Divinæ lau-
dis, debet nutrire, ne aliquando extingvatur. Vn-
Pſal. 33. a de dicit Pſalmiſta: *Benedicam Dominum in omni*
tempore, &c.

Quartò, ut ſimplices fideles, qui per ſe neſci-
unt certa orandi tempora eligere, per hoc ad o-
rationis ſtudium aſſveſaciamus, ut ſaltem tunc ad
Eccleſiam oraturi conveniant, quando ibidem Di-
vinæ laudis officia perſolvuntur, & ut minus affi-
ciantur tædio, ibi perſiſtendi, quamdiu coram ſe
vident clericos celebrare Divina. Vnde in Luca
Luc. 1. a dicitur: *Omnis multitudo populi erat foris horâ in-*
cenſi. Multi enim rudes vix unquam ſe oratio-
ni offerrent, ſi foris non certis temporibus in Ec-
cleſiam ex conſvetudine, ad Divinorum celebra-
tionem, & verbi Dei recitationem, ordinariè vo-
carentur.

Quintò propter decorem religionis Chriſti-
anæ: quia decens eſt & congruum, ut ſi Iudæi
& gentiles & quidam hæretici quandoque con-
venticula ſua faciunt, & ſua profana ibi commer-
cia ce-

cia celebrant, & ritus ſuæ perfidiæ obſervant, multò dignius, qui vera & Sacroſancta habent Sacramentorum myſteria, ad ea celebranda & veneranda ſæpè conveniant, & debita Conditori ſuo laudum ſolemnia perſolvant, quibus & gratiam Dei ampliorem merentur, & vitam æternam, & quibus alliciantur, ſimplices ad religionis Sanctæ reverentiam & amorem. Propter quod ſcriptum eſt : *Dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora &c.* Eccl. 47. b Inter omnes ergò exteriores obſervantias major debet diligentia Divino officio adhiberi, ut ſicut dictum eſt, ordinatè fiat, ſtrenuè & devotè. Alia enim tempora facimus pro Deo, in hoc autem aſſiſtimus Deo, & intendimus Deo, & alloquimur eum & nos ipſe, ſimul & pro noſtris neceſſitatibus ejus auxilium poſtulamus.

Specialis devotio conſiſtit in orationibus privatis, in familiaribus vocalium orationum recitationibus, veluti Pſalmorum, lytaniarum, & aliarum orationum, quas in ſecreto quiſque per ſe extraordinariè ruminando perſolvit. Nam ait Matt. 6. b Dominus : *Cum oratis, dicite : Pater noſter.* Item in ſacris meditationibus, cum quis ante mentis oculos recolligit peccata propria, & miſerias, & futura ſupplicia, vel beneficia Dei generalia, ſeu ſpecialia, & Paſſionem Chriſti, & bonitatis ejus dulcedinem, & præmia repromiſſa, ut ex his concipiat devotionis affectum, timoris, vel amoris

Dei, desiderij, mæroris, vel gaudij spiritualis, juxta
Psal. 76. b illud : *Meditatus sum nocte cum corde meo, &c.* Item in pijs erga Deum affectibus, & lacrymis, & suspirijs, & sanctis desiderijs amoris, & alijs internis & ineffabilibus motibus cordis, in jubilis, excessibus, & raptu, & absorptione spiritûs in Deum, quo adhærens Deo, unus fit Spiritus cum eo, per puræ intelligentiæ lucem, & cognitionem Dei, & amoris ejus ardorem, & glutinosam fruendi inhæsionem. *Ipse enim spiritus postulat*
1. Cor. 6. d *pro nobis gemitibus inenarrabilibus.*

Quòd si Prælatus præpeditur à varijs cura-
Rom. 8. c rum distractionibus, speciali devotioni sæpiùs intendere; saltem interdum, cùm opportunè videlicèt, quasi furtim & raptim ad orationis studium se conferat, nè omnino refrigescat, nè in dissvetudinem orandi veniat, nè Deo alienus efficiatur, nè gratia Divinæ propitiationis ei quasi insensibiliter subtrahatur. Vnde Moyses cum per populi negotia exteriùs vexaretur, crebrò in tabernaculum fæderis ad Dominum recurrit, familiare ipsius colloquium ibi expetens, quo intrinsecus in spiritu reficeretur. Dominus quoque diebus prædicans turbis, noctibus in orationibus solus perno-
Luc. 6. b ctavit. Et licèt parva detur mora prælato orandi, tamen quia pro alijs debet ex officio orare, datur ei quandoque propter alios copiosior orandi gratia, ut quibus prodest agendo, possit etiam orando prodesse, tantùm non negligat quærere,

nec abijciat, cum offertur, nè ex merito ingratitudinis ab eo gratia elongetur, assidua devotio semper ei debet adesse, sicut ex quibuslibet proficere volentibus in religionis virtute. Et ipsa triplex est. Vna est jugis memoria Dei, ante oculos cordis. Vndè dicitur: *Providebam Deum in conspectu meo semper,* & alibi: *Oculi mei semper ad Dominum.* In omni loco & tempore semper debet homo studere Deo intendere, quasi sit coram eo per mentis intuitum. Vndè solebant dicere Elias, & Elisæus: *Vivit Dominus, in cujus conspectu sto.* Sicut enim Angeli quocunque mittantur tamen à Divina contemplatione non recedunt; ita homo, virtutis pro suo posse, semper Dei memoriam à suo corde non removeat. Vndè si aliquando contigerit, semetipsum inde redarguat. Nam dicit Bernardus: *Omne tempus quo de Deo non cogitas, puta te perdidisse.* Nam etsi profundè non possis cogitationem tuam semper in ipsum defigere meditando, saltem memorando cordis intuitum in eum dirige, cum datur opportunitas, ipsa memoria in meditationem seu orationē formetur. sicut qui materiam formandæ imaginis secum circumfert, ut cum habuerit opportunitatem aliquid in ea sculpendo operetur.

Psal. 15. b
Psal. 42. e
3. Reg. 18 c.
Bernard. li. Meditation: Cap. 6. post med.

Alia est continuum studium Deo placendi, omni actione, vel locutione, ut semper quasi in ejus præsentia caveat, undè ei displiceat, & doleat,

Secunda devotio.

leat si fortè, fecerit, & studeat in quo & qualiter ei possit magis placere, dicebat enim Apo-
2. Cor. 5. b stolus: *Contendimus sive absentes, sive præsentes placere illi.* Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi. Sēper enim debet religiosus se gerere, quasi in proximo sit tribunali sūmi Iudicis præ-
Luc. 12. e sentandus: *Estote parati, quia quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet,* dicebat Dominus discipulis suis. Omnia nostra videt, quæ facimus, & sicut non obliviscitur bonorum operum, ad præmiandum ex diuturnitate temporis, ita nec malorum ad puniendum. nisi per pænitentiam diluantur. Vndè peccator, contemnens animam su-
Eccl. 23. c am, dicit, in Ecclesiastico: *Nemo circumspicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus, & non intelligit, quoniam omnia videt oculus ejus, &c.*

Tertia dev. Tertia est, omnia agenda oratione saltem mentali prævenire, ad omnes eventus oratione se præmunire, omnia beneficia gratiarum actione prosequi, ac laude Divina, agenda petat à Domino sibi salubriter inspirari, eventum dirigi ad salutis profectum, beneficia augeri, & conservari. Sicut enim nauta prævidens tempestatem, festinat sæpius ingredi portum securum, ita religiosus ad orationis portum continuè confugiat, ubi omnes periculorum collisiones evadat, & in omnibus agendis semper plùs orationi fidat, quàm propriæ industriæ, vel labori. Vndè scriptum est: *Cum*

ignoremus, quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus 2. Par. 20.
reſidui ut ad te oculos noſtros dirigamus, videlicet
in oratione. Et Pſalmiſta : *Sicut oculi ſervorum* Pſal. 122. a
in manibus dominorum ſuorum, &c. His igitur &
alijs pennis Eccleſiaſticus Seraph: id eſt, Prælatus Spiritualis, Domino ſedenti ſuper ſolium excelſum & elevatum, ornatus aſſiſtat: quarum primas duas ſuper caput elevet, medijs duabus corpus & pedes contegat, ultimis duabus in latum & altum volet : ut zelum ejus non humanæ laudis fervor deprimat, nec compaſſionem ejus carnalis inclinet affectus, ſed ſurſùm recta intentio ſuſtollat, & fraternæ charitatis pietas in altum erigat, propter retributionem ſupernam, juxta illud Pſalmiſtæ : *Inclinavi cor meum ad faciendas &c.* Pa- Pſal. 118. c
tientia verò, & vita exemplaris contegant à perturbationum jaculis, & à nuditate inopi ritorum, quibus quaſi armis defendatur, & ſacris veſtibus adornetur. Vndè ait Iſai Iſa. 52. a.
duere fortitudine tua Sion, induere veſtiment tæ tuæ. Circumſpectione verò ubique circum t, videndo quid, & qualiter ſit agendum, & vo-tionis ſtudio quæ ſurſum ſunt, quærat, ubi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens ſublimi volatu, ad
ipſum accedens. Licet autem omnes, qui præſunt Colos. 3. a
animabus, has virtutes non poſſunt omnes æqualiter habere, tamen omninò neceſſarium eſt eis, aliquatenus non carere tam pro fructu ædificatio-

nis illorum, quibus præſunt, quàm propriæ ſalutis profectu. Quilibet etiam religioſus, qui ſeipſũ habet regere, & de ſui ipſius regimine rationem eſt Deo redditurus in extremo examine, his alis & pennis, quantùm ſibimet indiget, oportet adornari, & in ſuperna ſublevari, ut ſit fervens in juſtitia, compatiens proximis propter Deum, patiens in adverſis, bono exemplo alios ædificans, circumſpectus in omnibus, & ſuper omnia Deo per orationis ſtudium familiariter adhærens, qui eum in omnibus protegat, dirigat, & promoveat, & tandem ad Cæleſtia evolare faciat. Quod nobis præſtare dignetur IESVS CHRISTVS Amen.

